

zeruko **ARGIA**

1976-Ekaina-13-XXVI garren urtea 692 zenbakia

SOZIALISTAK
ETA KRISTAUAK

UDAKO EUSKAL UNIBERTSITATEA

**LURRAREN EMAITZAK!
LURRAREN OSASUNA!**

**A MANOS DE
CERDO** GUISADO

zeruko ARGIA

Jabea:

Nafarroa, Kantauri eta Aragoi-ko Kaputxinoak.

Burlada, Kale Nagusia, 50-1

Donostia, Okendo, 22

Telf. 41-95-88

Zuzendaria:

Kaietano Ezeiza Iturriza

Antolatzaileak:

Donato Unanue, Mikel Atxaga eta L.A. Aranberri

Berri-emaleak:

M. Bujanda (Iruña), Odile Kruzeta (Eibar), L. Baraiazarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakes (Deba), Alix Trueba (Karrantza), Etxetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Ize-ta (Baztan), Uztarri (Oiartzun), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katazuri (Durango) eta abar.

HARPIDE SARIA:

Barruan 600 pezeta

Korreo batasuneko herrietan 700 pezeta

Atzerrietako beste herrietan 850 pezeta

Airez, aldeztu aurretik galdetu

Salmenta (ale bakoitza) 20 pezeta

Moldiztegia eta idazkola:

«Graficas Navasal»

Camino de las Canteras, s/n.

IRUINEA

D.L.: 80-1963

Azal-egilea: Ernio S.L.

NON ZER

ITALIAN KOMUNISTAK AGINTZEN?, D. Unanue 6-

FRANTZIAKO KOMUNISTA ALDERDIA PORNO-
GRAFIAREN KONTRA, Karlos Santamaria ... 8-9

NAIROBI: Aberats eta behartsuen arteko ga-
tazka, B. Bakaikoa ... 10-11

ELIZA, Azurmendi, Arostegi ... 12-13

BASERRITARAK, Alkiza ... 14

UDAKO EUSKAL UNIBERTSITATEA, Aranberri 15-18

HAUZO ELKARTEAK HEDATZEN ARI, Aranberri 20-21

EUSKAL HERRIETATIK ... 22-25

IPAR ALDEKO ALDIZKARIEZ, Gexan Lantziri ... 26-27

KULTURA GAIK, G. Garate, Lete, Anatsan ... 28-32

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Getaria, 10 - Urrutizkifak: 41 77 51 - 42 27 00

DONOSTIA

ERAMAN-EKARRI'rako

AGENCIA

Transportes ALE

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkifak: 421869 - 427726
Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

Transportes **azkar** s. a.

ERAMAN-EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK
Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia,
Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid,
Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo,
Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkifak: 552650 - 552654

Apartado 1381

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gañera esne putzuak,
Olek guziak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

...Ez. FAGOR'ek

sukaldian

JOSE ZINKUNEGIREN
OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernanl, 4

DONOSTIA

YOGUR
GURELESA
GOGOZKOENA

Euskal Unibertsitatea

Aurtengo urtean herriak ez ditu zineko izarren eta futbol-zelaieko mutilen izenak bakarrik ikasi. Amnistia, Foruak, Estatutoa, bilinguismoa, diglosia hitzek zer esan nahi duten ere ikasi du. Euskal komunikabideez ere entzun ditu gauza bat baino gehiago. Presoak kalera, askatasuna, Euskadi sozialista oihu egin du, kalean, biltzarreetan eta jaialdietan.

Eta oihu ozen hoien artean, Euskal Unibertsitatea bai, entzuten zen. Bular-gainean, besoan, berebilean eta kaleko hormetan Euskal Unibertsitatea bai jertzen zuen paper-txoa edo eransgailua ikusi dugu.

Mahai inguruetan, hitzaldietan, kultur asteetan, euskal aldizkarietan eta abarretan gai hauek denak aipatu, jorratu eta sakondu dira aurten. Herri xehearen bihotzean ziren arazo hoiek denak kanporatu dira. Eta talde eta alderdi bakoitzak bereak egin nahi izan ditu, zenbaitek benetan sentituaz eta bizituaz eta beste zenbaitek itxura hutsez. Euskal gauzei muzin eginaz eta euskal lanak gutxietsiz ibili den zenbait ere euskal mundura hurbildu nahirik dabil azken aldi honetan.

Izan ere birao asko barkatzen dugu euskaldunok, baina geuron buruari botatakorik ez diogu inori barkatzen. Euskaltasuna gutxiesten duen euskaldunik ez dugu onartzen. Erdarazko biraoetara ohiturik gara, euskarazkoetara ez ordea. Arrotzak etsai izatea barkagarri gerta daiteke, etxekoak etsai izatea barkaezinezkoa da.

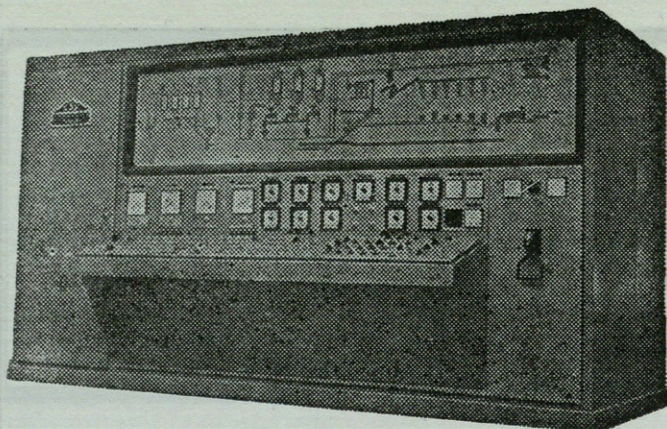
Euskal Herriak euskaldun izan nahi du, lehen eta orain. Gogo onez ala txarrez, egiaz ala itxura hutsez, denek aitortzen diote gaurregun eskubide hori. Baina eskubide hori mihiz aitortzea ez da aski. Eskubide horren jabe izan dadin lagundu behar zaio benetan.

Herri kultura aberatseko eta haundiko Herria da gurea. Kultura hori, ordea, ez du lantzerik izan. Berea duen kultura bazter erazi eta beste kultura bat ikas eta lant erazi zaio. Bere kultura hiltzear jartzeraino jan du besteren kultura irakaskuntzan eta komunikabideetan.

Hortik Herriaren oihu larria: Euskal Unibertsitatea bai. Euskal politikari, euskal langileriari, euskal kulturari, euskal ekonomiari, euskal aurrerapenari, ikastolei, euskal komunikabideei eta abarrei erantzungo dien Euskal Unibertsitatea behar dugu.

Euskal Unibertsitatea ez da amets baten oihua bakarrik. Euskal Unibertsitatearen oinarriak jartzen ere ari gara. Ikastolak dira oinarri horretako harririk sendoenak, noski. Baina Euskal Unibertsitate horren erreinua, moldea eta jitea Udako Euskal Unibertsitatea dugu. Euskal Herriko Elkarleen eta gizonik ospetsuenen oniritzia badu. Diru-etxeen, industrien eta aberatsen diru-laguntza behar du orain. Eta egiteko ordua etortzen zaionean ikasleen eta irakasleen arreta.

Denok Udako Euskal Unibertsitatearen alde.

TXIMIST - INDAR SAILLA

Departamento ELECTRICIDAD
LANERAKO, BANAKETARAKO TA AGINTZEKO
TRESNAGITZA

Aparatos de maniobra, distribución y control

P.A.T. (Alemania) **CIT ALCATEL** (Francia)
«Gruak» ez iraultzeko Zembakizko Kontrolak
electroniko tresnak Ikusgailuak

OLIO - INDAR SAILLA

Departamento HIDRAULICO

REXROTH (Alemania)
Olio-urez osatutako erabateko programa servo-regulado-
rea berekin duelarik.

HYDRAMATIK (Alemania)
Uraga eta uragagiltza duten motorrak neurri aldakor eta
iraunkorretan.

SIGMA (Frantzia)
Itsas lanetarako eta Obra Nagusitarako olio-urezko pro-
gramak.

INDRAMAT (Alemania)
Servo-zuzentzailea.

MERKEL (Alemania)
Urarengandik babesteko
loturak eta lanak.

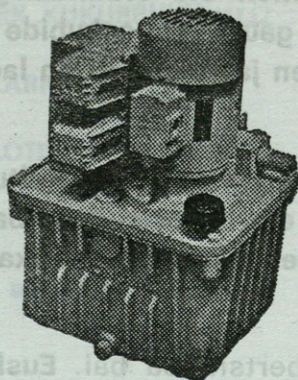
FORSHEDA (Suecia)
V-ring reten loturak.

RUAL (Italia)
Goi presiotarako uraga
giltzadunak.

TUROLA (Italia)
Ozkadurazko uragak.

HYDAC (Alemania)
Indar irazkiak eta
itzulerakoak.

ADA
Uztai gisako euskarriak.

Goimendi - Automatismo

AUTOMATISMO

Lantegi ta landolak:
Jolastokieta (Herrera)
SAN SEBASTIAN
Urrut. 353840 (7 ari) ta
353440 (5 ari)
Telex. 36173 GOIME E
Erakusketa eta denda:
Iparraguirre, 15. **SAN SEBASTIAN**
Urrut. 428082 ta 428625
Ordezkaritza:
VITORIA ETA MADRID

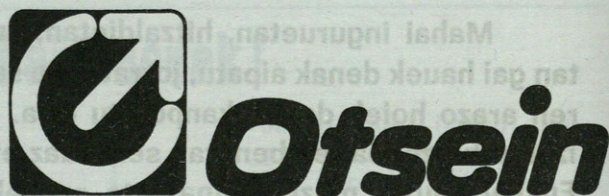
GIZON, EMAKUME ETA HAUR

MOLLARRI

JANTZITEGIA

Iñurritza

Zarautz

PENSATU ETA EKIN

Frigo tresnak - Ontziak garbitzekoak

Labadorak superantomatikak - Ur berogailuak

Lehor tresnak - Estufak

ETXEKO - ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu
ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erailli beti
Eskuz ba'zabiltz, **LAGARTO** — jaboia bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboia bakarra
Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena.

JABON LAGARTO!

ATEATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

Mutilak gaituk, alazankoa

Itsasoa eta arrainak, mendiak eta oihanak, errekek eta hibiak, ordekek eta munoak, arrak eta emeak, abereak eta gizonak, zeruak eta lurak egin zirenean han ginen euskaldunok dena antolatzen. Paradisuan bizi zen lehen gizona, euskalduna omen zen. Eta gizona ikasi zuen lehen hizkuntza, euskara.

Mundu berriak aurkitu zirenean, Kristoren fedea zabaldu zenean eta munduari jira-bira eman zitzaionean han ginen euskaldunok: Martin Iñiguez, Juan de Arayzaga, Domingo de Irala, Lope de Agirre, Elkano, Urdaneta, Legazpi...

Loiolako Inaziok fundatu eta armatu du munduko konpainiarik haundien, indartsuen eta famatuena. Fundatzaile errenagorik ezagutu du, geroztik, Euskal Herriak.

Gaztelan hain maitea eta berena duten eta euskaldunok hainbeste hitzegiten dugun gaztelania, Euskal Herriko mugetan sortua omen. Euskaldunok bi hizkuntzen jabe izatea ez da batere harritzeko. Euskaldunok beti egin dugu geurontzat eta besterentzat haina.

Francoren gobernuak izan zituen ministrorik ospetsuenak euskaldunak ziren: Iturmendi, Oriol, Garikano, Artajo, Castiella, Arburua...

Erregek duen ministrorik irekiena eta jendartekoena euskalduna dugu: Areilza. Fragak berak ere, ministrorik famatuena, amaren aldetik euskalduna dela aitortzen du. Iribarne, Donibane Garazi aldeko deitura izaki. Halere, inork ez dio frantsesa dela erantzun.

Espainiak izan duen bozeolaririk indartsuen eta argiena. Urtain izan du: honek haina gizon zerraldo bota duen bozeolaririk ez da izan. Eta Iribar bezalakoak nork ditu dozenan hamairu? Espainiak duen ate-zainik onena bera du.

gu urtetan. Hau ez bazen izan, zenbat gol ez ote zizkien sartuko Espainiari?

Poetetan ere geuk dugu onena. Lizardi, Orixe eta hainbeste folklorista behin betirako bazterturik, Aresti dugu handiena eta konprometituena. Bizi baltz konpainia desegingo luke, edota konpainiakoek aita fundatzailea hilko lukete. Hain zen kopremetigarria, gizarajoa! Azken aldera sinboloetara jo zuenari esker, salbatzen da oraindik.

Etxegarai jauna dugu Frantziako apezpikuen buru. Espainiako gotzaen buru Sukia jauna izaten denean Frantziako eta Espainiako Elizaren jaun eta jabe izango gara. Beherantza doan jeneroari bai heldu euskaldunok!

300 euskal intelektualek Carrillori jo dioten erronkak zutik dirau oraindik. Santiago bidean errones zihoazen errones eta pelegriñoek, «Te Deum» abesten omen zuten Arabako ordeketara iristen zirenean, euskaldun basapizti haien atzaparretatik bizirik ihesegin zutelako. Otsorik gogorrena ere ikaratuko genuke. Espainiako partidu komunistaren burua isilik eta mutu uztea ez da harritzekoa, beraz.

Dialektika zer den ulertzen ere arrerena gara. Ez zen harritzekoa, kontradizioa adierazteko hitzik jatorrena euskarak bait du. Amerikanoek ezbaia eta ezkaiketa zer diren ikasten dutenean eta ezbaiki jokatzeko hasten direnean akabo Rusia, akabo Txina eta akabo Kristo.

Sortalde osoan sortu den libururik onena euskaldunok egin dugu. «Iker-lana gisa ortan egin duan beste bat bakarraren izena jakin nai nuke Sartaldean». Euskara zerbait, gaztelania doi-doi eta latin piska bat bakarrik

Bertsoa

Hasiko al naiz bertso kantuan
brometan eta seriyo.
Honela beti geiago omen
egiak nonai baliyo.
Baina beldur naiz ez ote duen
gatza bezainbat oliyo.
Lagun zaidazu gozatzen, beraz,
Zeruko San Antoniyo.

dakigunok ezin erantzungo dugu frantsesez, ingelesez eta alemanez zer den idatzirik horretaz. Jakin behar haundirik ere ez noski, horretarako. Ezbaia eta ezbaiketa adierazteko gauza ez diren hizkuntzetan ezin marxismoaz gauza haundirik esan.

Dena den BAT BITAN BANATZEN DA liburua irakurri eta ikasi gabe ezin gintezke kalera atera.

«Arrokerizko lilluretan zorabiaturik naizela uste ba'leza ere norbaitek, ez naiz ixilik geldituko auxe esan gabe: BAT BITAN BANATZEN DA idazlan osoa sakonki aztertu eta IKASI GABE, ez gindezkela gai izan gizarteak gaur eguzkipean daraman joan-ariaren izkutuko ari gordeak ezagutzeko».

«BAT BITAN ikasi ezik, kolokan jarraitu bearko dugu, edo-ta bestek erabiliko gaitu gu geurok oartzeke; eta erri-gintzaren ariak ere bestek erabiliko ditu».

Karlistek hiru eta nazionalistek bat: euskaldunok lau gerrate galdu ditugu. Izan ere Jesusen Ebanjelioan ez da irabazteko araurik ematen. Ea, bada, Iralaren Enbanjelioko arauen arabera, bederen, hurrengoa irabazten dugun!

Dena den, betor lehen bait lehen hirugarren liburukia, ikaragarritzko arriskutan ari bait gara bestela. Baina hiruki hori eskuratu, irakurri eta ikasi bitartean ez dezagun lorik egin. Ez bitez ikastolak itxi, ez bitez poetak isil, kanta bezate kantariak eta bertsolariak, idatz bezate idazleak, mintza bitez irratilariak, politikariak antola bitzate beren Alderdiak, sindikalariek beren sindikatuak, profetak eta sermolariek ez bitez mututu.

Herriaren lagunak eta etsaiak bereziz, noski, baina egin dezagun lan baikoitzak geure sailean.

IRASTORTZA

ITALIAN Komunistak agintzen?

D. UNANUE

Italia kinka larrian eta gorrian arkitzen da: larrian, gizarte osoa lurjota dagoelako eta gorrian komunistek agintea hartzeko posibilitateak dituztelako. Ekainaren 20an hauteskundeak dituzte. Italian, hogeita hamar urte hant, hain garrantzi handiko hauteskunderik ez da izan. Orain arte kristau demokratek izan dira jaun eta jabe. Nahi dutena egin dute. Nahi duten bezala jokatu dute. Baina aldi hori, zalantzarik gabe, amaitu da. Italiak beste jokabide bat eskatzen du, beste aginte bat.

Gaur egun, mundu guzira ekonomia krisia latz baten atzaparretan arkitzen da. Baina European, Italia baino egoera tristeagoan arkitzen den estaturik ez da izango. Inon baino langabezia go-gorragoa, gauzak gero eta garestiago: Italiako kristau demokratek gobernuaren ez da gauza arazoa konpontzeko.

Egoera honetaz burgesia industrialak ere jabetu da. Orain arte politika arazoak politikoei uzten zitzaizkien. Industrialak ekonomiako arazoez kezkatzen ziren. Banaketa hau gaur ezinezkoa da. Politikoak ez dira gauza estaduko arazoak behar bezala zuzentzeko. Beste bide bati heldu behar zaio.

Burgesia industrialak hiru posibilitate aztertu ditu. Lehenik industrialek osatu eta zuzendutako alderdia sortzea eztabaidatu zen. Alderdi hau «Confindustria» nagusien elkartearen inguruan egitea pentsatu zen. Ideia edo asmo hau ez zen atera.

Bigarrenik, sindikato eta industrial aurrerakoien artean elkarre bat sortzea eztabaidatu zen. Bide honek politikoa alderdiak zeharo alde batera uzten zituen. Baina bide hau ere baztertu egin zen.

Hirugarrenik, eta hau aukeratu da, industrialek diren alderdietan parte hartzea erabaki dute. Hiru alderdi dituzte beren aukerakoak: republikanoak, liberalak —hauk biak laikoak— eta kristau demokratek. Republikano alderdian industrial bat baino gehiago sartu arren nagusi gehiena bereganatu duena kristau demokrate alderdia izan da.

Hirugarren bide honen ahierurik egokiena Hunberto Agnelli —FIAT etxeko

nagusietako bat— da. Honek behin eta berriz kristau demokratek alderdia go-gor jorratu du. Baina orain bertako kandidato azaldu da. Zer dalata? Beste biderik ez zegoelako.

Beste biderik ez zegoen komunisten indarra ikusirik. Komunismoaren eta ezkerrearen arrixkurik ez dagoenentzen ireki eta aurrerakoi azaltzen diren nagusiak izan ohi dira. Baina arrixku hori sortzen denean politiko lege klasikoaren arabera jokatzeko dute, eskuiaren alde, alegia. Eta Italian, oraingo honetan ere horrelaxe gertatzen da. Baina industrialak zuzen parte hartze honek kristau demokratek alderdia berituko ote du? Asmo horrekin hasi dira eta ezinbestean, gainera. Baina horrela kristau demokrate eta burgesiaren arteko lotura sekular baino nabarmenago azaldu da.

Baina zergatik aztoratze hau? Zergatik azaltzen dira komunistak irabazle? Une honetako arazoak zuzentzeko gauza bera bakarrik ikusten delako. Beste alderdi guztiak zikinduta daude. Komunista alderdia garbi azaltzen da. Bestalde, agintzen duen udaletxeetan bere seriotasuna erakutsi du. Finantza mailan, sozial arazoetan gauzak ondoen moldaturik komunisten udaletxeetan ikusten dira. Azkenik, krisi honetan langileria gerrikoa estutu eraziko dion alderdi bakarra bera da. Kristau demokraziak hori lortzerik ez dauka.

ZER planteamendu egiten du komunistak alderdiak? Planteamendu zabala, irekia egingo duela adierazten du. Lehenik bere kandidatoak joera desberdinetakoak izaten ahalegindu da, desberdinak sozial nahiz pentsamoldez. UNITA komunisten aldezkariek honela agertzen ditu: 120 baino gehiago langileak, nekazariak t.a. dira; 150 intelektual deritzanak, maixuak, irakasleak eta liberal profesionalak; 50-bat tiki eta erdi mailako industrialak eta 45 dendari eta artesano. Berritoren ere guk badugu zer ikasirik. Irutatik bi langileak ez diren kandidatoak azaltzen ditu komunistak alderdiak. Harrigarria? Gure artean bai, baina politikaz joka nahi dutenen artean ez.

Bestalde, komunistak alderdiak bakarrik ez du agindu nahi. Alderdi demokratek guzietan osatutako gobernu bat eskaintzen du. Elkarre horretan dudarik gabe kristau demokratek ere parte hartuko luteke. Planteamendu hau arrazoi askorengatik egiten du. Bat, esaten den hainbat hautarki izango ez ote duen beldur delako, beste guzietan beharra izango duelako, alegia. Proposamen horrekin, ordea, oso zabal jokatzeko da. Bi, gaur egun Italiaren arazoa ikaragarria delako. Hondoa jo du. Hortik ateratzeko denek laguntza behar du, komunistak alderdiak bakarrik guti dezake. Denei atea irekitzea litzateke, beraz, egokiena. Gauza gaizki ateratzen baldinbada ez dadila komunisten errua izan, alegia. Hiru, komunistek agintearen zer nolakoa inork baino hobeto dakitelako. Burgesia bapatean agintetik botatzea zaila delako. Realistak izan da nahiko lan badelako. Komunistek gauzak neurtuz, presaka ibili gabe joka nahi dute.

Komunistek, orain, sozialismoaren egiturak ipiniko dutenik ez dute esaten.

Beste edozein alderdik egingo lukeena egingo duela esaten du: Italia krisiatik atera eta ekonomia sendatu. Hori egin ondoan erabaki beharko omen da zer egin. Izan ere ekonomia eta administrazio egoera ezin daiteke bapatean sendatu. Horretarako urte batzuek behar dira. Komunisten planteamendu «reformista» hau bosten bat urtetarako pentsaturik dago.

Baina zer gertatuko litzateke komunisten eta sozialisten artean hauteskunderen gehiengoak lortuko baluteke? Komunisten planteamendua berdina al litzateke? Berlinger buruzagiak garbi erantzun du: orduan ere planteamendua berdina izango da. Denek artean atera behar Italia aurrera. Baina beste alderdiek nahiko ez baluteke arrixku guziekin komunistek prest lirateke sozialistekin bakarrik agintzeko.

Jokoa beraz interesgarria da. Zer ikasirik badugu. Italia, izan ere, bertan dugu. Horri ihes egiterik ez dago.

ARGENTINAKO AGINTARIEN LOTSAGABEKERIA!

Bolibiako lehendakari izandako J.J. Torres garbitu dute. Ez da lehenengoa. 1974 urtean Prats txiliarra garbitu zuten eta duela hamar egun Urugaiko bi diputadu ezagunak: Gutierrez Ruiz eta Zelmari Michelin. Argentinan, izan ere, eskui indarrak jaun eta jabe! Komunismoaren aurka eta erlijioaren izean egiten dira horrelako ekintzak.

Ekintza hauen aurrean Argentinako agintariak eman duten explikabidea zinez lotsagarria izan da. Ekintza horiek denak Argentinako izen ona lohi-tzeko eginak omen dira. Herbesteko komunista indarrak sorturikakoak. Zergatik ote da leku guzietan, besterik ezin denean, komunismoari eta gainera herbesteko komunismoari erasotea? Denei reflejo berdinar sortzen zaizkie demokraziaren legeari ihes egin nahi izaten zaionean.

FRANTZIAN BERLINGER KOMUNISTA ITALIARRA

Berlinger Italiako komunisten buruzagiak Frantzia mitin batetan parte hartu du. Mitin horretan Marchais Frantziako komunista buruzagiak ere hitz egin du. Bi hitzaldi hauek aztertuz gero bi buruzagien arteko desberdintasun nabarmenak dira. Italiarra askoz irekiagoa, liberalagoa azaldu da. Rusiaz ere mintzatzean askatasun gehiago azaldu du. Bere aurpegia zaitu du berriro ere.

Libertatearen hori dela eta ez dela Marchaisek Mitterrandi behin honoko hau esan omen zion: bai ederki Frantzia, nere partez, Berlinger, komunisten buruzagi izango balitz! Mitterrandek bapatean erantzun omen zion: «Ez eta pentsatu ere. Zu askoz nahiago zaitut».

Mitterrandentzat, egia esan, askoz hobe Marchais izatea Berlinger baino. Horrela, izan ere, sozialistek Frantzia irabazteko, agintea lortzeko erraztasun gehiago bai dute. Mitterrand arazoaren jabe da bai!

SIRIA ETA LIBANO

Siriako indarrek aurrera egin dute. Libano siriarren menpe arkitzen da. Eraso edo honen aurka Libanoko ezkerre aurka altxa ez ezik elkartu egin da. Lehen sakabanaturik zebilen ezke-

rra orain elkarturik azaltzen da. Ara-fat eta Habache palestinoen indarrak elkartu egin dira, adibidez. Siriak us-tekabeko ondorenak erakarri ditu.

Bestalde, Libanon barealdia ere sor-tu da. Oraingoz Siriako militar indarrei esker izan dela aitortu beharra dago. Siriarek sortu duten errespetoagatik edo Libanoko gudu zibila gel-ditu egin da. Noiz arte?

Badirudi geldione bat baino gehia-go izango dela. Guduaren borrokatu di-renak bake bideak bilatu nahirik omen dira. Guduaren bidez ezer egiterik ez dagoela jabetu direlarik mahaira ur-bilduz elkarriketako gogoaz azaldu dute.

FRANTZIA ETA HEGO-AFRIKA

Giscard d'Estaing oraingo honetan lotsagarri jokatu da. Mila explikazio emango da baina Hego Afrikari saldu behar dizkion bi nuklear zentralak onartu ezinezko gauza da. Hego Afrikako agintarien joko razista eta atze-rakoia mundu guzian gauza jakina da. Halere Giscardek saltzea erabaki du, nuklear zentralak gudu armak ez dire-la adieraziz.

Baina nuklear zentralen teknikaz ja-betuz gero atomika bonba bat egitea gauza erraza dela ere Giscardek ba-daki eta horrelakorik ez du aipatu. Ez komeni nonbait. Dударik ez dago, Frantziak eskainiko dizkion tekniken bidez Hego Afrikak atomika bonba es-kuratuko du. Ekonomia arazoak agin-tzen dute mundu honetan. Eta horren ondoan demokrazia, hitz huts bihur-tzen da. Ikusi besterik ez dago.

GINEBRAN OIT ERAKUNDEAREN BILTZARRA

Eraikunde honek lan arazoa aztertzen du. Lanaren inguruan diren hainbat eta hainbat problema aztertzen ditu. Aur-tengo batzarrak hamabost egun iraun-go ditu. Hartuko diren erabakiak es-tadu gehienek, hitzez behintzat, erres-petatuko dituztela aginduko dute. Era-kunde honen eragina munduan mese-degarria da.

Aurtengo batzarrean OLP palestino-en ordezkariak ere parte hartuko du-te. Erabaki honen aurka jokatu dira Israel eta Ipar Amerika. Palestinoek, munduan, estatu bezala azaltzen dira eta gero eta gehiago onartuak dira.

RUMANIA, POLITIKA HEZIERAZ BATZARRA

Kultura eta ideologiaz jendea sus-pertzeko eta kezkatzeko Rumaniako buruzagiak parebat eguneko batzarra antolatu dute. Ceausescu lehendaka-riak egin zuen hitzaldia oso adieraz-garria izan zen. Rumaniaren nortasu-naz gogor eta sutsu mintzatu zen. Inor baino abertzaleago azaldu zen. Histo-riaz ere egin zuen azterketa abertzale baten azterketa izan zen. Zenbaiten-tzat erakutsi ederra izan da. Ikasi na-hi ez duenak ordea...

DENETARIK

—Bretainia Haundiko diruak —libra— behera egin du. Halere, itxuraz, go-bernua lasai azaltzen da.

—Italian Republika sortu zela aur-ten hogeitamar urte dira.

—Vietnamian bideak eta nekazari-tza aurrera ateratzeko 442 miloi be-har omen dira ONUko talde batek adierazi duenez.

—Alemania Federalesko sozialista gazteek bat datoz Mitterrandek Ale-maniaz hartu duen posturaz. Muturre-ko ederra Brandt eta Schmidtentzat.

—Hego Amerikako Elkartea bildu da Chilen. Mexiko bakarrik izan da parte hartu ez duena. Pinochet pozik izan daiteke. Kissinger han izango da.

—Hil honen 27-28an, Porto Ricon munduko zazpi edo zortzi estaduetako buruzagiak ekonomia arazoak aztertze-ko bilduko dira.

—EANES Portugaleko lehendakari-gai den honek eskuiko militarrek be-rriro ere biltzen ari direla adierazi du.

—Japoiko Komunista alderdiak ere baztertu du «langileriaren diktadura» esaldia.

Proletargoaren diktadura alde batera uztea ez da izan Frantziako alderdi komunistaren XXII. Kongresoaren istilu bakarra. Kongresoak pornografia eta setsu zatakeriak ere iraitzi ditu, aho batez, eta iraitze honek amaika eskatima sortu du.

Batzar nagusiaren azkeneko konklusioek holako salatzearen arrazoitzat, moralitatea aipatu dute, hain zuzen ere. Baina, aipatze hau, oso gaizki erori omen da alderdiaren inguru intelektual batzuetan.

«Mora! zaharrera, kristau moral ilun eta lotsakorrena, berriz ere bihurtuko ote gara? —galdetu dute batzuek.

Kritika handia egin da puntu honi buruz.

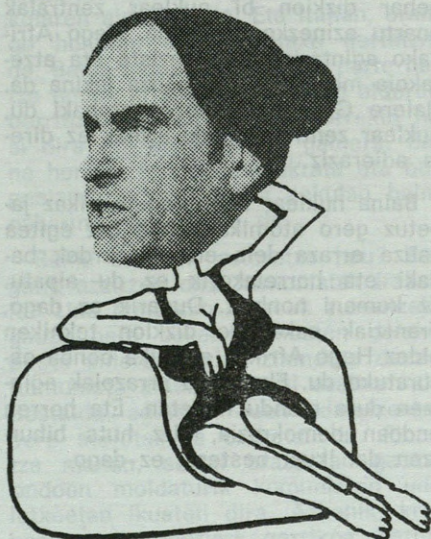
«Est ce qu'on va jeter l'anathème aux homosexuels ou à ceux qui se masturbent?... Le parti communiste prend à son compte, à ce qui paraît, des tabous posés par l'idéologie chrétienne, par l'idéologie dominante».

«Ongi dago pornografia eta setsu-keriak gaitzestea, baina hortarako zientzia materialistaren arrazoiak eman behar dira, eta ez moralitatea aipatu».

Hau izan da, besteak beste, kongresoaren aurreko bileretan egindako kritikaren mamia. Moralitate konzeptuari, batez ere, egin zaizkio oldarririk handienak.

Esan ere, zer esan nahi du, ikuspuntu materialista batetik, moralitate hitzak? Eta, bestaldetik ikuspuntu horretatik, pornografiaren ezmoralitatea nola frogatu?

Galdera hau erantzun egokia ematea oso zaila dirudi, DIAMAT delakoaren sailean bertan jartzen diren izenak bederen.

Alderdiaren idazkaria den Georges Marchais jaunak, ordea, bere ohizko arpegiaz, errepostu eman die esandako oldarraldiei.

Gutxi gora behera, honoko hau azaldu du: guk geuk hizkuntza arrunta erabiltzen dug ubeti, hitzen fetitxismoan ez bai dugu sinesten. Poranografia ez moral dela esaten dugunean, mundu guztiak ulertzen digu, eta batez ere langileek. Alderdia, klase langilearentzat mintzatzen da, ez bakarrik zenbait intelektual jpakintsurentzat, «ces intellectuels qui coupent les cheveux en quatre». Behar bada erabiltzen ditugun formulak ez dira oso zientziakoak izaten, baina egungo gizartearen zikinkeria salatzeak esan nahi duena, arraz ongi daki langileriak.

«Bai, pornografia ez morala da... Je suis un homme normal et je me réjouis de voir une belle femme, y compris nue. Mais je dis que la pornographie c'est immoral, même si cette affirmation ne plait pas».

Kongresoaren azkeneko bileran konklusioak agertzean moralitatearen aldeko diskursu harrigarri bat egin du Kanapa jaunak. «Geuk, komunistok, pertsonaren dimensio guztiak haintzatzat hartzen ditugu, bai eta, hauen artean, pertsonaren dimensio morala ere defendatu nahi dugu... «Face à la faillite morale de la bourgeoisie, face à la pourriture que son système engendre, notre parti affirme le respect de la personne humaine, le bon droit de la justice, de la fraternité, de la générosité, de la probité...».

Hona hemen mintza modu bat, Althusserrek onartuko ez lukeena, ideologia hutsaren ikuspuntutik izan ezik. Althusseren teoriaren aldetik pornografia salatzeak bideak ez dira ikusten.

«MARXISMOA ETA ETIKA».

Pornografia kondenatzeko teoriatzko arrazoiak aipatzen saiatu dira lagun batzuk XXII. Kongresoan; pornografiak klase borroka flakaraztea; bera, burgesiarren ustelduraren ondorea izatea, etabar.

Dena den, ez bai honek beste batera eramaten gaitu, hau da, marxismoaren egiazko izanaren gaiera. Marxismoaren hasiera, oinarria eta eragilea, etikazkoa ala zientziatzkoa dea?

Asko jardun da honetaz, eta jarra guztiak arkitzen ditugu. Adibidez,

Marxen idazkien argitaratzaile berria den Maximilien Rubel jauna guztiz lehenengo iritzikoa da.

«Le socialisme de Marx —dio Rubel jaunak— repose sur des prémisses éthiques». Eta behin eta berriz azaltzen du iritzi hau, bere Marxen pentsaerari buruzko komentarioetan. Esan dugun guztia gatik Frantziako alderdi komunista ez omen dabilkio oso urrutiti.

Baina galdera bat egiten diot nik, aspaldidanik, nere buruari: marxistek «hau egin behar da» edo «hau ez da egin behar», esaten dutenean —(esate baterako, «burgesiaren nagusitza hondatu behar da»; «langileek kapitalismoaren jokua ez dute egin behar», etabar)— zer esan nahi dute behar horrekin?

Bi «behar» mota ezagutzen ditugu, hain zuzen ere.

Lehenengoa, zientziaren beharra. Adibidez «gorputz hau erori behar da». Bestaldetik, etika eta moralaren beharra. Adibidez: «gizarte honetan dauden bidegabekeriak ezeztatu behar ditugu».

Oso ezaguna bada ere, ohartaraz dezagun Marxen esanaldi famatua (Hegelen Deretxoaren kritikan): «Erlijioaren kritikak gizonarentzako izanik, handiena gizona bera dela agertu du. Hortik inperatibo kategoriko bat ateratzen da, alegia, gizona apaldu, menderatu, zapaldu eta oinperaturik dagoeneko egoera guztiak irauli behar direla».

Nolanahiko kristauak ere hau onartu beharko luke, *holako kondizioetan irauntzaile izatea ez morala delako*.

Baina Marxen inperatiboa, nola ulertu behar dugu, zientziarako «behar» bat bezala ala etikarako «behar» bat bezala?

Althusseren iritzia begiratzeko badiogu, honetan ez da problemarik izaten, Althusserrek dioenez esanaldi alpatua ez dagokiolako marxismoari, baizik Marx gaztearen dotrinei. («Pour Marx» 39). Feuerbachek asmatu zuen eta Marx gazteak hortik atera zuen. Beraz, esan dugunez, ez dago batere problemarik; ikuspuntu morala ez dagokio marxismoari.

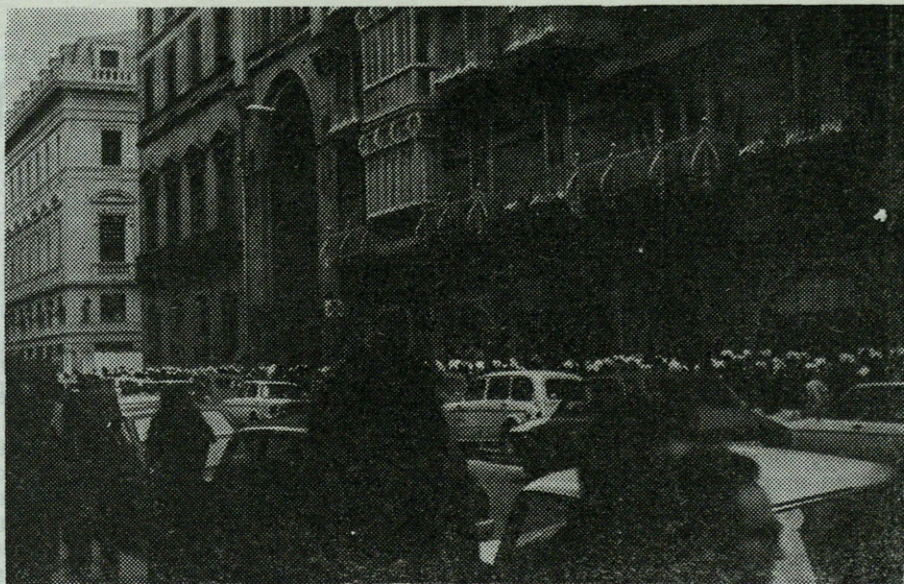
Baina, Althusseren iritzia jarraituaz, marxismoari justiziaren egarrira kentzen badiogu, zer geratzen da? Historiaren sujeta gabeko mekanika bat eta ez besterik?

Neretzat, iraultza, zientziaren izenean egin nahi izatea, guztiz ezina da. Iraultza, indar zapaltzaileen aurkako pertsonaren defentsa da, nere ustez, eta alde horretatik eginkizun moral bat bezala ikusten dut.

Honetan ere, Emmanuel Mounier zenaz nago: iraultza etikarako eginkizun bat izan behar da, ala ez izan.

Hala eta guztiz ere, marxismoaren zientzia eta etikaren arteko harremanen problema, hori baino arras sakonagoa dela eman behar dugu. Nahi eta nahiez ikuskizun dugu oraindik.

KARLOS SANTAMARIA

Gaixozainak Donostiako kaleetan

Ikuskizun polita da kanpotik begiraturik, 700 gaixozain, sailean, beren buruko zapi eta mantal txuriaz Donostiako kaleetan ikustea. Badaezpada ere korrika egiteko oinetakoak jantzirik jetxi ziren kalera. Baina ez zuten korri egin beharrik izan. Ondo hartu zituen kaleak.

A.T.S.-eko gaixozainek eta gaixozain eskolako ikasleek Avenidatik Bulebarrarainoko bidea egin zuten, denek sailean, ekainaren 3an. «Ministerio de Educación y Ciencia»ren ordezkaritzan gutuna utzi zutenean sakabanatu ziren.

SALAKETA

Hauei buruzko antolamendu berri bat moldatzen ari da Gobernua une honetan. Goitik behera antolatzen, gainera, interesatuei ezer galdetu gabe. Iritzirik eskatu ez zaielako bakarrik ez dira haserre gaixozainak. Lehendik nahiko txarra den egoera are eta txarragoa bihurtzen zaielako are eta haserreago dira.

● Ezeren erantzunkizunik ez duen makina eta automata batek bezala ez dute lanik egin nahi. Eta horretara behartzen eta mugatzen duen hezierarik ez dute onartzen.

● Lehendik nahiko eskasa den gaixoen ganako ardura urrituko duen biderik ez dute nahi.

● Eskulan merkearen bizkar, profesionalen eta gaixoen kaltetan, inongo erakundeari eusteko ez dira prest.

ESKARIAK

● Unibertsitate mailako istudioak eskatzen dituzte. Eta irakaskuntza doan izan dadila eta Unibertsitateko atea denentzat zabalik izan daitezela.

● Ikasgaien antolamenduan parte izan dezatela eskatzen dute.

● Gizonezko eta emakumezkoak berezi gabe Elkargo egoki batean sartzeko aukera nahi dute.

● Ikasleen eskubideen alde egiteko aukera ere bai.

Hilabete osoan diskusio gogorrik izan ondoan, bukatu berria da, Nairobi, UNCTAD-en bilera. Han, arazo ekonomikoez mintzatzeko, alde bate-tik erresuma aberatsetako ordezkariak eta bestetik, erresuma behartsueta-koak bildu ziren, bion artean diren des-berdintasunez mintzatzeko.

Esan beharra da, munduko erresu-ma behartsuek, munduko populazioa-ren 70 % dela, 30 % errenta bere-ganatzen dutelarik aldiz. Beraz, erre-suma industrializatuak, munduko 30 % populazioarekin 70 % errentaz jabe-tzen dira. Adibidez, hirugarren mun-duko pertsona «bakoitzaren errenta», «renta per capita» delakoa alegia, 500-1.500 dolarretara ari da urteko. European errenta hori, 4.000 dolarreta-ra iristen da, Ipar Ameriketara 6.000 dolarretara berriz. Behartsuen artean bada erresumarik, Mali eta Ethiopia lekuko, «bakoitzaren errenta» urteko 80-150 dolar baita, hots eguneko 12-24 pezata.

Erresuma aurreratuen teoria, ipar-ameriketarra batipat, zera da, atze-raturik diren herriak aurreratzeko bal-dintza bakarra, erresuma industrializa-tuen ekonomia martxa onean egotea dela. Esate baterako, 50-60 urtetan, mendebalگو erresumek boom ekono-mikoa ezagutu zutenean, erresuma be-hartsuak ondo ibili omen ziren.

Baina, teoria hori konfirmatzeko es-tadistiken bila jotzen baldin badugu, laster deuseztatutik geratuko da. Adi-bidez, 1964ean, hirugarren munduko zorrak 40 miliar dolar ziren; gaur egun kantidadea hori 130 dolarretara igo da. Nor atera da irabaziz boom ekono-miko horrekin?

Hori bakarrik ez da izan. Erresuma industrializatuak, materia primak edo lehen materialak hirugarren mundutik ekartzen dituzte gehienbat, eta horrek herri hoietako egitura ekonomikoak aldatzea eskatzen du, aberatsen zer-bitzutan geratzen delarik. Lurralde as-ko eta onenak, lehen nekazaritza tra-dizional batetan zeudenak, familiaren beharrak betetzeko, egun exportatze-ko produktua egiten da; baina lekuri-ek ez baitute ez lur egokirik familiako beharrak betetzeko, atzeritik ekarri beharrean aurkitzen dira. Adibidez, 1951ean, hirugarren munduak 12,4 mi-loi tonelada uztia inportatu zituen; 1975.ean, xifra hori, ia 60 miloi tone-ladatarara igo zen, guzti horrek daka-rren prezioa igotzearekin, izan ere, eskea izugarri haunditu baita. Uztia hori gehiena, erresuma aurreratueta-tik eramana izan da.

Erresuma behartsu hauek, merkatu-ko jokoan erabat sarturik aurkitzen dira; merkatuak, jakina, gupidarik ez du ahul direnekin.

Bestalde, erresuma hauek manufak-turazten dituzten produkto pittinek, erresuma aurreratueta-ko mugetako zergekin topo egiten dute alde bate-tik; bestetik, produkto horiek beroriek berek ere egiten dituztela alegia. GATteko konferentzietan nahiko zala-

Nairobi:

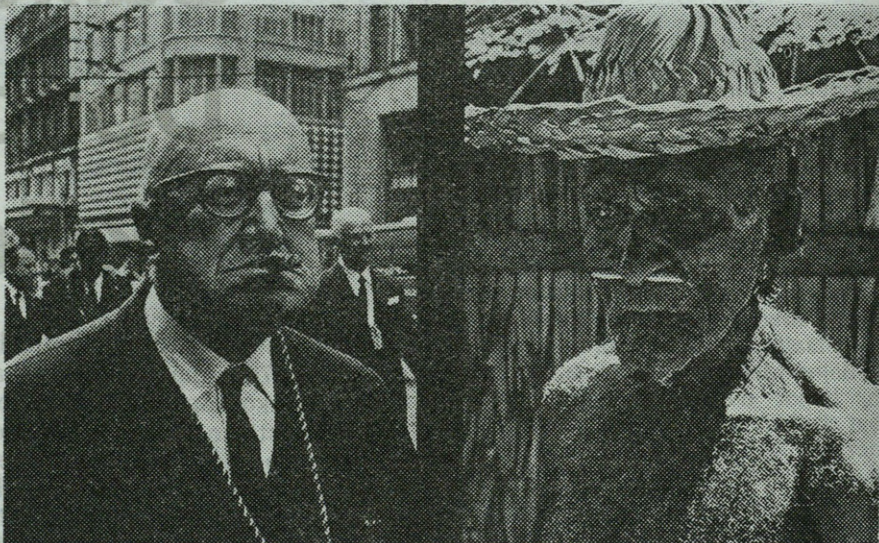
Aberats eta behartsuen arteko gatazka

parta eta eske egiten dute herri pobre hauek, baina ez zaie entzuten, eta ho-rrela mugetako zergak jaitsi beharrean igo egiten zaizkie; Ipar Amerikak, eta orain beharbada Inglaterrak egingo duen bezala.

Kapitalak hirugarren mundura bidal-tzea ere erabaki ohi da, baina 1970/74 bitartean sortu ziren nazioarteko erre-serbetatik 97 % erresuma industriali-zatuetan inbertitu ziren, eta 3 % hiru-garren munduan. Gainera, inbersio ho-nek sortu zuen «gainbalioa» transfe-rentzietan xahutu zen, ondorioak hu-tsak izanik. Kapitalistek merkatua da-goan lekuan inbertitzen dute; hiru-garren munduan, merkaturik izateko po-sibilitate gutxi da, alokairuak ere oso

eginez. Gainera, prestamoa itzultzeko garantiak ikusi beharko lirateke. Erre-suma bat iraultza egiteko arriskuan baldin bada horientzat xemeikorik ere ez, eta reaktionarioen agintepean dau-denei laguntza betea eta osoa. Aho betez gaitzetsi zen proposamendu «be-rrri» hori. Gogora ekar dezagun, Mun-duko Bankuak, Ipar Amerikaren men-pean dagoelarik, Allenderen gobernu-ari prestamo guztiak ukatu egin ziz-kiola eta Pinochet-i berebiziko lagun-tza ematen ari zaiola; den-dena, «mun-du librearen» izenean noski.

Banku hau sortuko balitz, lehen ma-terialak egiteko industrietarako bakarrik emango luke dirua, estruktura ekono-mikoak gehiago okertzen direlarik na-

urriak baitira. Zenbaiten ustetan, alo-kairuak txikiak baldin badira, nahita-ez irabazien handia dateke; baina ga-inbalioa gertatzeko behar beharrezkoa da merkantzia saltzea; herri hoietan ez da merkaturik merkantzia hoik ab-sorbituko dituenik, beraz inbertsioak zentzurik ez du.

NAIROBIKO ESKAINTZAK

Egungo egoera ikusirik, erresuma industrializatuak zenbait konzesio egi-teko asmotan joan ziren. Esate bate-rako, Kissinger-ek zioenez, 50 eta 60-etako akordioak arras atzeraturik ge-ratu omen dira. Beraz, beste tratatu berri batzu egin behar dira. Horreta-rako, hirugarren mundukoei laguntze-ko, banku berri bat sortzea erabaki zuen. Banku honek herri behartsuei prestamoak egingo lizkieke. Prestamo hoiek bankuak erresuma bakoitzarekin tratatu beharko lituzke eta ez bloke bezala erresuma pobre guztiekin bat

zio pobreentzat. Beste aldetik, morron-tza politikoa handitu ere egingo litzat-teke.

Kissingerek 200 miloi dolar eskaini zituen Nekazaritza Bilakatzeko Fondo bat sortzeko, baina baldintza bezala, beste herri guziek 800 miloi jartze-kotan. Berdin Bilakaerako (Desarroi) Erakunde Internazionalerako, baina hemen petrolio produzitzaileek parte handia hartu behar omen zuten. Dena dela, eskaintza guztiak erabat muga-tuak agertzen zituen. Ezer ez.

ESKAERAK

Hirugarren munduko eskaeratako bat Munduko Bankuan boza gehiago izatea zen, boza, aportatzen den ku-taren funtzioan baitago eta erresuma aberatsek, zalantzarik gabe, kuota han-dienak dituzte eta bankuaren politika guzia kontrolatzen dute: behartsuen zerbitzutan egon beharrean aberatsen interesen zerbitzutan dagoelarik, beti gertatzen den bezala.

Egun, hirugarren munduak industri-gintza osoan 7 % bakarrik osatzen du. Partizipazio hau oso tikia delarik 25%-ra igotzea nahi dute erresuma hauek eta hortarako laguntza eskatzen zuten, azken xifra hau 2.000. urtean lortzeko.

Lehen aipatu dudana bezala erresuma behartsu hauen zorrak egunetik egunera handitzen ari dira, orduan, trebeenek zorra hoiek anulatzea eskatu dute eta besteek ahal den neurrian biguntzea, zeren zor hoi bidez komertzio normalak ez omen du behar bezala funtzionatzeko.

Azkenez materia primen prezioak estableak izatea eskatu zuten erresuma pobreek. Hirugarren munduko ekonomia osoa lehen materia hauen esportazioan finkatua egoten da eta hauen prezioak jaisten badira beren dibisak erabat mugituak izaten dira, inportazioak mugatu beharrean gertatzen direlarik atzerriko zorrak handituak ez ikustea nahi badute. Adibidez egun krisi ekonomikotik irteten ari gara eta lehen materia hauen eskaera handitzen, orduan beren prezioak goratzen ari da: kobreak 54 % igo da, beruna 71 %, zinkarena 34 % e.a. Hemen ikusten da zer ondorioak ekar ditzakeen prezioen aldaketa hauek erresuma dependiente hoi entzat. Beste aldetik atzerrian erosten dituzten produktuen prezioak ez dute gorabehera handirik erabiltzen, balantza komertziala erabat desekilibratua geratzen da beraz.

Badirudi 1973eko urriaz geroztik petrolioaren krisia sortuz gero hirugarren munduak bere posturak gogorra goak eta batuagoak dauzkala; beren ahulezia gainditzeko elkartasuna behar dutela ohartuak dira, denen artean Kissingeri eta Europari beldur piska bat ematen dietelarik. Gero, 1975eko martxoan OPECeko nazioen bileraren ondoan fronte hori gogorrakoa agertu dute nazio hauek. Halaz ere Nairobin irabazi handirik ez zutela aterako ohartzen ziren, baina saiatu dira beren explotazioaz mintzatzen eta munduko iritzia sensibilizatzen.

Kissinger eta bera bezalako batzuek, egungo krisi ekonomikoa gainditzeko denen laguntza eskatzen dute, hirugarren munduak krisi hontan parterik balu bezala; noski, parte badu, baina, ondorio txarrak hartzerakoan eta jasaterakoan, ez sortzerakoan. Kissinger bezalakoek, errealitatea kamuflatzea nahi duten guziek, petrolioaren prezioari bota nahi diote kulpa guzia oraingo krisi ekonomikoa justifikatzeko. Baina prezio altxaketa honek, Ipar Ameriketan zeuden zenbait petroli putzuren errentabilitatea ekarri du. Rikardoren teoriak betetzen direlarik, alegia lur marjinalak edo mehatze marjinalak, errentarik ematen ez dutenak, salmentako prezioak igotzen direnean berehala rentableak bihurtzen dira eta egintzan jartzen dira, erresuma hortan jarri ziren bezala. Gainera, petrolioaren krisia gertatuaz gero, petrolioaren konpainiak beren irabaziak

bi aldiz, handituak ikusi dituzte eta askotan gehiago; bestela ikus 1974eko dato estadistikoak horri buruz.

Beste aldetik Kissinger eta europarrak saiatu dira hirugarren munduko bloke hori puskatu nahiaz, eta petrolioaren krisia harma bezala erabili dute petrolioaren egiten dutenen eta ez dutenen artean eztabaida sortzeko, baina ez da hala gertatu. Bloke hau askoz ere bizkorrago gerta daiteke hemendik urte batzuetara bere zuzendaritza Txinak hartuko balu, bere anti-URSS politika Ipar Ameriketaren ingurura ez bada joaten behintzat.

Azkenez, Kissingerek egin zituen proposamendu guziak gaitzetsiak izan ziren eta materia primen prezioak estableak egoteko, bai krisi denboran bai ekonomiaren gorakada denboran, fondo bat sortu da, nahiz Europako eta Ipar Ameriketako ordezkariak nahiko oztupo jarri hori eztabaidatu zenean. Puntu hau ez zuten onartu nahi, zeren beldur baitira materien prezioak eta eskaintza nazio behartsu hauek

beren eran erabiliko ote dituzten, industrializatu erresumetako irabazien taita erortzeko arriskuan jarriaz.

Fondo honek banana, bauxita, koko, kafea, kobrea, haragia eta abarren prezioak kubrituko ditu.

Erresuma pobreen zorrak borratzeko edo gutxitzeko erabakirik ez da hartu baina istudioan jarraituko dute, nahiz Alemaniari oso atsegin ez izan puntu hau ukitzea, akreodore handienetakoak baita.

Hirugarren munduarentzat puntu hauek lortzea berebiziko garaipena izan da. Egia da orain arte galtzea tokatu zaiola eta beren gain erresuma industrializatuak beren ekonomi joriak altxa dituztela. Orain badirudi, Enmanuelek eta Samir Aminek irabazi zutela gerla luze batean. Halaz ere «periferia» honek bere estruktura ekonomikoa aldatu baino lehen gauza gogorak eta estruktura aldaketa radikal ugari sumatu beharko ditugu industrializatutako herrietan bizi garenok.

B. BAKAIKOA

kanpoaldeaz eta izaera bera

Karrozeriaren ederra eta iraupena aztertu eta lortu ditugu.

KANPOALDEA

Behin ere zahartzen ez den egitura bizkor eta baliagarria lortu ditugu artez eta moldez. Itxusitzen eta garestitzen duen alferrikako gehigarririk gabea, iraunkorra eta berritzen erraza.

“Jitea”: eginahal guztiak egin ditugu jite berezia izan dezan, garrantzi haundikoa bait da, nahiz eta izkutu antzekoa izan. Aurrerapen, esku eta gai onak erabili ditugu egiterakoan.

KANPOALDEA... ETA IZAERA BERA, biak garrantzizkoak erostunaren patrikarentzat.

Tel. 891546-891771 ■ ORMAIZTEGI (Gipuzkoa)

Zertarako dira kristauok? Sozialismoak behar ditu kristauok, ala kristauak behar dituzte kristauok?

Gure lurraldeek behintzat behar dituzte. Hala ikusten da. Halare, taldeon eginkizuna lehenbailehen suizidatzea litzateke, beren lana ondo egingo balute.

Kristauak behar dituzte. Aspaldion sozialismo arazoan egin duten inpresio txarra piska bat erremediatzeko gutienez. Pentsa dezakegu, orain esate baterako Italiatik datozkigun berriekin, zein situazio larritan aurkituko diren sozialismoaren aldeko kristauok... Komunistak kristauen kontra daudela, esan ohi dute kristau batzuek eskandalizaturik. Bozemaldietan Aita Santu eta Gotzain eta guzi, trumoi eta tximistaka, komunisten kontra irten, eta komunistek eskerrik asko ematea espero dute, seguru asko. Sozialismoaren aldeko kristau batzu behar dituzte, bai, kristauak.

Sozialismoak ere behar ditu. Sozialismoak ez du ezer irabazten, kristauak kontra dituela. Edo kristauak alde batera dituela. Tradizio sozialistan sozialismoak berekin behar zuen elementu gehiegi galdu da, kristauen kontra desarrolatu behar izan duelako. Hemengo gizon hau aspaldikoa da. Zorakeria litzateke, gizarteok kristautasunik izan ez balitz bezala imajinatzea. Gizon honek egin dituen gauzen artean bat kristautasuna da. Eta ez okerrrena.

Gauzak diren bezalaxe dira. Ez dago erremediorik. Trumoi absurdorik ez dago. Pago absurdorik eta laino absurdorik ez dago. Baina izadian ez dagoe-na, gizonon historian dago. Mila absurdo. Eta haundientxo bat, sozialismoaren eta kristautasunaren arteko historia da.

Duela urte batzuk, noizpait ere kristauen eta komunisten arteko elkarriktak hasi zirenean, kristau eta komunistak askoren esperantzak elkartu egin ziren. Hasieratik bertatik zerbait absurdo zuten elkarriktak haiek. Ordura artekoa baino hobe, alere. Elkarriktak berak geroz eta ofizialago bilakatuz joan dira. Geroztik absurdoago bihurtuz. Baina elkarriktak giro hartan inizatiba berriak biztu ziren. Sozialista diferenteak eta kristau diferenteak dabilta munduan harrez gero.

Kristauak sozialismoaren alde izeneko mugimenduak Txilen hartu zuen izen eta ohore. Dirudienez, beste leku batzuetan izen hori hartu dutenek, haien eredu ere hartu dute. Bildur naiz, haien ohorea ere berentzat nahi ez ote duten. Eta lana eta obrak baino lehenago ez ote datozkigun izenez eta ohorez, beste batzuen lanaren eta odo-

Kristauak Sozialismoaren alde

Joxe Azurmendi

laren kontura. Lana ez zaie faltako, lanik nahi badute. Baina egon eta ikusi.

Kristau eta sozialista sentitzen den batek, halere, puntu batzuk aldeztu aurretik garbi ikusi nahi lituzke:

Kristauak zer egiten duten, egiten dutenen kontu da, ez kristauena. Aspertuta gaude ikusten, kristau batzuk

besteak baino kristauago direla eta kristautasuna bera direla. Kristautasuna omen ziren kristau batzuek, etxean bertan, ez aspaldi, zer gerra egin zигuten, ezin zaigu ahaztu. Ez zirela kristauak, asmatu dute gero beste batzuek. Guk esaten dugu, kristauak zirela. Bai, jauna. Eta kristauak direla, lehenago organo eta intzentsuekin eta orain bonba eta mitrailetekin liturgia ospatzen duten Kristo Erregeren soldaduak. Eta horixe dela problema.

Kristauak sozialismoaren alde taldeak beharrezkoak omen dira. Halaxe bedi. Kristauen eta sozialisten arteko historia, egia esateko, ez da triste. Tristeago da triste baino ere. Eta beste kapitulu bat tristeago bihurtuko da, kapitulu hau kristautasunaren eta sozialismoaren arteko gorabeheren kapitulu bihurtzen bada.

Sozialista izateko sozialista izatea besterik ez da behar. Kristauontzat ere halaxe da hori.

Donostiako bi gotzaiak mintzo

Terrorismoaz eta torturaz

Gipuzkoako apaizei bidali zitzaizen gutuna irakurri zen Elizbarrutiko elizetan, lehengo igandean. Jendearen ahotan bolo-bolo dabilztan bi hitz ditugu terrorismoa eta tortura.

Batzuk lehengo agente gogorrari eusteko egiten dute terrorismoa, besteek, berriz, agente gogorra pitza dadin.

«Terrorismoa ez da gelditzen, represioa gogortzen ari da, eta beste talde batzuk sartu dira tartera, gogorkeriaz ordena jartzeko eskubidea omen dutela», **diote Donostiako gotzaiak.**

«Zenbait jenderi desapio gogorrak —hiltzekoak eta guzi— egiten zaizkio, dirua eman dezan zenbait talde eta ekintza politikorentzat; gero eta gehiago dira, nunbait, estura eta desafio hoiengatik dirua ematen dutenak; norbaitzuk beren etxetatik kanpora omen dabilta, berriz, amenazo hoiek beteko dituzten beldurrez».

«Ekintza-modu hoién aurkako represio eta ekintza hoién eragile diren taldeak desegiteko, zenbait ordena-zaintzailek tratatu txarrak eta erabateko eta besteko torturak erabiltzeraino gogortu du. Uste izanez, gainera, bidezko gauza bat dela tortura erabiltzea, nahi den informazio hura lortzeko edo egin den okerraren aitortpen bat eskuratzeko».

«Jendeak gero eta gehiago uste du, berriz, talde antiterroristak libre bezala-edo dabilzela; eta hauen desafiopon dauden herritarrek, berriz, zor zaien babesik ez dutela aurkitzen».

Eta terrorismoa eta torturak aipatu ondoan hoién gaitzespena egiten dute. «Ez dagoela inolako etikaz eta kristautasunez onartzerik, torturak eta salatu ditugun gogorkeriazko beste modu hoiek».

Karlos Jimenez de Parga, gaurko apaiza

Ez da gure garaiko apaiza; ez da, ez, baserriz-baserri, baketsu eta gozotari bedekintzen ibiltzen zen apaiz haietakoa. Honoko hau bihurria eta erantzularia dugu. Oraingo apaiz batzuen jokaera ezagutzea guztiz zaizu interesgarri. «Vida Nueva» Aldizkaritik jasota damaizkizut Karlos Jimenez Apaizaren berriak.

Gere buruari egurra bilatu zion, bada, gizon honek! Etxe oneko mutila. Ondasunez aberatsa. Abogadu-lege gizona. Lan-arazoetako Ministerioan (Ministerio del Trabajo) empleoa zuena. Zer gehiago eskatu behar zion bizitzari?

Bere ikasketak egiten zituen bitartean, Aita Llanos eta Aita Diaz Alegríak, batipat, zer-ikusit haundia izan zuten bere bizitzarekin. Herri xehea, langile zapalduak, miserian bizi zen jende baztertua zuen begien aurrean. Egun batez, Ministerioako lanak utzi, Lege-gizon-abogadu bizitza zokoratu, bere familia burgesari agur egin eta han doa «CERRO DEL TIO PEPERA», Madrid inguruko hauzo behartsuenetakora. Ez ur eta ez argi zegoen hauzo hartan. Miseria izugarrian bizi zen jendeaz elkartu zen. Hantxe langile bere burua egin: Barreiros, Philips lantegietan ibili zen eta baita taxista, kamionetarekin gauza partitzaile eta abarere. Harrigarria zen gizon hau: ez apaiz eta ez fraile izanik, patxada eta eroso erosoko bizitza utzita, nola joan zen miseriaz betetako bazterrerara? Apaiz izan gabe, kristau lanei, Batzarrei, kristau taldeak sortzeari eten gabe ekiten zion.

Urte batzuetara, apaiz egin zen. Galdegin zioten Karlosi: —**ZERGATIK EGIN ZINEN APAIZ?** Erantzuna ximplea izan da: **HAUZOKO JENDEAK APAIZ EGITEKO ESKATU ZIDALAKO. APAIZ EGIN NINTZAN.** «Tio Peperen Cerroan nengoen. Garai haietan, Cursillos de Cristiandad izeneko Mugimendura, jende asko bidali ohi genuen. Bihotz berotuta etorri ohi ziren gogojardun haietatik eta iraupeneko apaiz beharra gertatu zen. Zuk behar duzu gure apaiz, esan zidaten. Askok ere asko kosta zitzaidan erabakitzea, baina herriak eskatu zidalako, eta bere zerbitzu husterako, pausoa aurrera eman nuen».

Hauzoak eskatuta, hauzokoen zerbitzurako Karlos apaiza. Bere apaiz izateari helburu eta oinarriak jarri zituen Karlosek: Apaiz egingo zen, herriak eskatu ziolako eta apaiz bizitza langileen alde, herriaren alde, baztertu eta zapalduen alde eskainiko zuen.

Geroke Elizan gertatuko den zerbaiten irudia gerta daiteke Karlosen apaiz-egite era hau. Ikusten dugunez, sail haundik Parrokiak gutxitzen ari dira. Kristu talde koskorretan nahiago du-

te beren buruek arkitu, Eliz eta kristau konpromisotan lan egin nahi dutenek. Kristau talde hauek, badaiteke, orain arte baino gutiago, Ofizialtasun eta Burukrazianik eukitzea. Gure parrokitan, apaiz premiak, gure Gotzai eta bere inguruko Agintari Jerarkikoek antolatzen dituzte. Kristau talde koskor bakoitzean, askatasun gehiagotz jakotuko dute, gerora, noski, eta beren artean behar duten apaiza, aukera ahal izango dute eta Gotzaiak, on baderizkio, onartu Herriak aukeratutako hori. Kristau talderako sortzen den apaiza aldi baterako ere izan daitekeela uste dut, eta, bi urtetik bi urtera edo apaiz aldaketa egin. Dena den, bai apaiz eta bai Gotzaiak egiterakoan, Herriak bere zer esan nahia izan behar du.

Gure Karlos, bere Hauzoan, Kristau taldeak sortzen saiatu zen. Talde hoiek Reboluzionario ere baziren. Kristau talde hoiek ez ziren parrokiak; eta ofizialtasun gabeak eta lege aldetik Goztaitegiko Erakundeekin zer ikusirik ez zutenak. Beste aldetik, bere baitan, zapalduta zegoen gizon eta herriaren alde, biziki jokatzeko zuen (eta jokatzeko du). Beste Eliz taldeekin batera, Eliza eta Estatu arteko askatasun osoa, presoentzat gartzelak zabaltzea, polizikoen gogorkeria behindik bukatzea; huelgak onartzea, Sindikato askatasuna, elkartzeko, hitz egiteko eta giza eskubide guztiak Totalitarismo bihurrian bizi ginen gutzioi lehenbailehen emateko. Aurrerakoi-aurrerakoi benetakoa zen (da). Burruka hauetan guzietan leheneetakoa da gure Karlos.

Ez zara harrituko, noski, horrelako apaiza lau aldiz itzalera eraman badute eta beste askotan bahitu-detenitua izan bada.

Interesgarriena, bere bizitza horretan, Morcillo, Madrigo artzobispoarekin izan zituen burrukak. Karlosen Kristau taldeak ezaren harremanik ez zuen ofizialki Arzobispaduko Administrazioarekin. Hontatik zetorren Morcilloren haserra. Zenbait aldiz, esan zion, apaizgintzako eginkizunak baztertu egingo zizkiola (suspensión a divinis)° Arazo hau, ordea, konpondu ahal izan zuen Etxebarren Gotzai laguntzaileak, Karlosen kristau taldea beste Parrokia batetan bihurturik.

Karlosek, apaiz langile eta iraultzaile izanik, buruko min haunditxoak zemaizkion Morcillori eta «Cerro del Tio Pe-

pe» hortatik aterata, beste giro gozo eta baketsuagora eraman nahi izan zuen. —Zu, Ikastetxe Nagusian ibilia zara; oso egoki datorkizu Ikastetxe Nagusian, Unibertsitatean apostoladutza egitea. Karlosen erantzuna, Morcillori, ezezkua izan zen. Inolaz ere ez zuela lanbide hortara behartuko, hortarako apaiz egin ez zelako.

Beste batean, CECEDILLERARA bidali nahi izan ninduen Morcillok, dio Rikardok; Cecedilleran udan zetozen jende eta jauntxo aberatsen ardura euki behar nuen. Berririo ezezkua jaso zuen Morcillok. Gauza bat nahi nion erakutsi: ni ez nintzela gauza lan guzietarako. Langile jendeak aukera ninduela beren apaiz izateko eta nik neronek haien apaiz izateko aukeramena egin nuela. Gure arteko har emanen haria puskatu egin zen.

Oraiki dela urte batzu arte, Eliz Agintariari menpekoak zor zion menpetasuna itsu?itsua, bete betekoa eta ezpairik gabekoak behar izan. Gizon bakoitzaren nortasuna ez zen haintzakotzat hartzekoa. Norbere barru kontzientziak ez zuen zer eginik Agintariare naurrean. Gehiegikeriak, abuso haundiak hortatik datoz anitzetan. Agindu guzien gainetik norbere kontzientzia da lehenbiziko. Karlosentzat bere barruari bilaukeria haundia egitea izango zen baietz esateak. Helburu bat bakarria eraman zuen apaiz egiterakoan: Herria, herri behartsu eta langileentzat apaiz izan. Helburu hori kentzez geroz, bere apaiz izateak ez zuen funtsa eta zentzurik Karlosentzat. Horregatik, gdustiz zuzena derizkiot Karlosen erantzunari.

Karlosek Morcillori ezetz esan arren, ez uste izan berari zor zion maitasun eta begirune-errespetoa, ukatu zionik. Ez, horixe. Azkenengo bere gaxoaldian, laguntzaile eta bisitalari onenetakoa Karlos izan zen. Honela dio Karlosek: —**Morcilloarekin izan nuen burruka honetan, bera ikustera joan eta gaixorik arkitu nuen. Bihotza hunkitu zidan. Bere osasun eta sendagileaz galdegin ninon. Badakizue zerekin arkitu nintzen? Gotzai Batzar Nagusian Lendakari zena, bakarrik zegoela. Neure adiskide sendagile batengana nik neronek eraman nuen. Bere alboan egoteko eskatu zidan, sendagileak azterketak egiten zituen bitartean. Nerekin sentitzen zuen konfiantza zen hura guztia. Bere bakardadeak, batipat, bihotza jo zidan: «**BAKARRIK BIZI DIRA, GAIXORIK DAUDE, BAKARRIK HILTZEN DIRA GOTZIAK**». Jauregitan bizi eta jendearengandik ihes egiteko estrukturraren atzaparretan bizi dira. Eta, hona, ni hemen, apaiz langintzarik gabe ia ia utzi ninduen Gotzaiaren ondoan, berari laguntzen, bera zaitzen...**

Donostiako mataderi berria

Jose ALKIZA

Donostian mataderi berria egin du-
te. Lanean hasiera doa. Mataderi hau
ez du Donostiako aiuntamentuak egin;
harakinen gremioak baizik. Obra izu-
garria da eta munduan gaur dauden
aurrerapenez hornitua. Baserritarren-
tzat jakingarri izango delata, ze mar-
txa ote dagoen edo ze asmo ote di-
tuzten jakitera, bertara joan gara eta
Alvaro Elizondori zenbait galdera egin
dizkiogu. Hona hemen batzuk.

—Hasteko, orain, zer inauguratu
duzue?

—Orain mataderi berria. Behi, zekor,
zerri, ardi, hegazti eta konejuak hilt-
zeko, larrutzeko, garbitzeko eta jaso-
tzeko tokia.

—Lehendik ere hemen, Martutenen,
bazenituzten kamarak, ezta?

—Bai, kamarak eta ondakinak apro-
betxatzeko makinak eta lekuak. Orain
beste hainbeste haragi edukitzeko ka-
marak eta gainera, haragia azkar hoz-
teko tunela eta zeharo konjelatzeko
tunela jarri ditugu.

—Zekor bat larrutzen denean zer
egiten da haragiaz?

—Kanala osorik, azkar hozteko ka-
mara hortan sartzen da. Han ordube-
tean haruntz eta onuntz dabil. Kama-
ra hortan —16° hotza dago eta ordu-
betean hilberritan zeukan beroa, 18-20°
jetxi erazten dio; horrela prest geldit-
zen da harakinak behar duen arte ka-
maran egoteko.

—Ez dago, beraz, goizean larrutu
eta arratsaldeko hirurak arte pixatu
zai egon beharrik.

—Ez, ez. Hemen baserritarrari pixa-
tu eta pagatu, dena goizean egingo
zaio; eguerdirako etxera joateko mo-
duan libratuko da.

Gaiñera pagatu ere, Aurrezki kutxa-
ko txekez pagatuko zaio. Bere izena
jarriko zaio txekean eta txeke hori
galduko balitzai ere, beste inork ezin
dezake kobra. Ez dago gaur horren-
beste diru esku puntan nolanahi era-
biltzerik.

—Pagatze kontuan ari zaren ezker-
o, prima ere zeurok pagatuko ote duzen
entzun dut.

—Bai, halaxe da. Harakinen gre-
mioak akordio bat egin du gobernua-
rekin eta guk, zekoraren balioa eta
prima, dena batera ordainduko dugu.

—Beraz baserritarrak, zekorra hilda-
ko egun berean, prima eta guzti kobra
ahal dezake?

—Bai, hala kobratuko du.

—Ez da gaizki; gaur prima hori ko-
bratzeko hilabetetan zai egoten dira-
ta. Zenbat buru hilko dira mataderi
hontan?

—Behi, zekor, zerri, ardi, koneju,
hegazti eta abar, guztira: 11.000-12.000
tonelada haragi urtean.

—Baina behi eta zekorretan zenbat
buru?

—Urtean 7.800 buru zahar eta beste
28.000 gazte hiltzeko baimena eskatu
dugu ofizialki.

—Egunean zenbat buru dator?

—Gutxi gora behera 100 zekor eta
beste 25-30 behi.

—Ez da gutxi. Nondik sortu hoin-
beste?

—Gipuzkoan erosten dugu lehenbi-
zi. Zaragoza, Errioxa eta Nafarroan ere,
urte guztian aritzen gara erosten. Sa-
lamanca, Extremadura eta Andalucia
aldean, boladaz erosten ditugu, larreak
bukutzen zaizkienean eta hola. Santan-
der eta Asturiasen ere, inoiz bai.

—Denetik % zenbat izango da Gi-
puzkoakoa?

—Hortarako kontuan eduki behar da
Gipuzkoan harakin asko dagoela he-
rrietan ere. Orain batzuk gurekin so-
zio dira. Denera 300 bat sozio gara,
140 Donostia bertakoak eta beste 160
probintzi barrukoak. Gipuzkoa guztian
dauden harakinetatik, hirutatik bat in-
guru izango gara, hemen sozio gaude-
nak. Gero eta gehiago izango gara,
noski.

—Ateak zabalik daukazue, beraz.

—Nahi duen guztia sar daiteke par-
tean. Gainera, sozio izan ez eta ere,
hemen hil eta larrutu dezake gana-
dua. Lanarena horrenbesteko bat ko-

bratuko zaio; eta tarifik denentzat
berdinak dira, bazkide izan ala ez.

—Ganadua txarra, erre beharra, ger-
tazten bada, izango al da segururik?

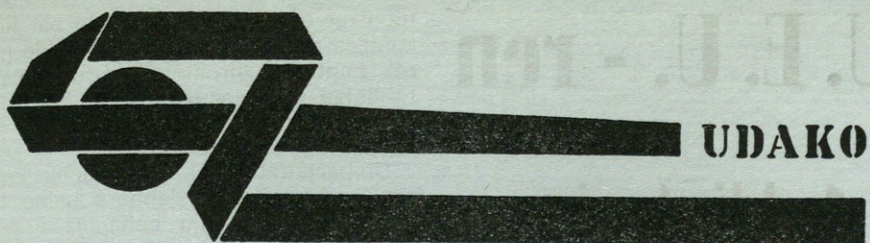
—Bada eta izango da. Behiko 10 du-
ro eta zekorrek 5 pagatzen du base-
rritarrak; baina txarra ateratzen bada,
ganadu guztia, edo txarra atera den
pusketa hura: gibela, barrunbeak, de-
na dela, segurutik ordaintzen zaio.

—Entzun izan dut bai, gibela txarra
zeukalata, deskuentoa egin diotela ba-
serritarrari. Hori zergatik da?

—Kanalean honenbeste pagatzeko-
tan egiten da tratoa. Eman dezagun
200 pezta, oraingo prezioa jartzeko.
Harakinak horrekin zekor guztia paga-
tzen du: kanala, barrunbeak, larrua,
ondakinak eta dena. Zerbait txarra
ateratzen bazaio ganaduari, haren ba-
lioaren deskuentoa egiten zaio base-
rritarrari. Hemen, ordea, segurua hor-
tarakoxe daukagu, txarra atera den ho-
rren balioa, segurutik ordaintzen zaio
baserritarrari. Ez zaio behin ere des-
kuentorik egiten.

Ondoren mataderian ikusmiran ibili
ginen haruntz eta honuntz. Makinak
eten du lana, gizonak botoiari eragin.
Gauza bat gustatu zitzaidan izugarri:
baserritarrak, ganaduaren jabeak, bal-
koi batetik ikus dezake bere zekorra
nola hiltzen, larrutzen, garbitzen... eta
azkenik pixatzen duten; eta baskulan
zenbat kilo den berak ikusten du da-
goen tokitik. Hortarakoxe lekua egin
dute, taberna eta guzti gaiñera, bitar-
tean mokadutxo jan edo ardo xurrupe
bat hartu nahi badu. A. Elizondok esan
zidanez, beste mataderietan, oraingo
berrietan ere, ez dago horretarako le-
kurik; baina berek baserritarren zerbi-
tzurako jarri egin dute.

UDAKO
EUSKAL UNIBERTSITATEA

1976

Eskaera

Guztion jakinean dauden arrazoiengatik, Unibersital Ikastaro hau ez litza-teke posible, hainbat erakunde, enpresa eta bankuren laguntza baliosa gabe.

Laguntza bideak erraztearren, ondorengo diru eskabide taula agertzen di-zuegu:

Ematea erabaki dezazuen laguntza, Lan Kide Aurrezkiko kuenta korrante honetan sar dezakezue 63-0-00070-2, UDAKO EUSKAL UNIBERSITATEAREN ize-nean, datorren Ekainaren 30 a baino lehen.

Ikastaro honen ondoren, UDAKO EUSKAL UNIBERSITATEAK aurtengo ihar-dunen, ekonomi egoeraren eta laguntzaileen berri emango duen txosten bat argitaratzeko asmoa du.

— Ikasle Beka erdia	5.000 Ptas.
— Ikasle Beka osoa	10.000 Ptas.
— Unibersital Agerpen Laguntza	15.000 Ptas.
— Irakasle Beka	25.000 Ptas.
— Laguntza berezia	50.000 Ptas.
— Laguntza ohorezkoa	100.000 Ptas.

LANDAGOIEN etxea

UZTARITZ 1976

Udako Euskal Unibertsitatea

Abuztuak 16-28

Ekainaren 1ean, Jazinto Iturbe eta Imanol Tapia bikoteak Udako Euskal Unibertsitateari buruzko informazioz-ko ihardunaldi bat eskaini zuen Eibar-ko Donostia Aurrezki Kutxaren batza-rre gelan. Bertara berrogeitaka entzu-le bildu zen, ikastolako irakasle, an-dereño eta gau-eskoletan diharduen jendea batipat.

Z. ARGIA honetako antolatzaileok uste dugu, ihardunaldi guztiz interes-garria izan zela, informazioari dago-kion aldetik noski, eta zabalkunde he-datuago bat mereziduela.

Alde batetik, Jazinto Iturbek —Eus-kal Uda Unibertsitatearen historiāz— eta Imanol Tapiak —Aurtengo egita-raua— esandako txosten laburrak hi-tzez hitz errepikatzen ditugu, batere forma literariorik eman gabe, arras argi eta esanguratsu direlakoan.

Bestetik, gure aldetik beste hainbat zertzelada eta dato jaso dugu, infor-mazioaren osagarri.

Hona, gaurkoz, Udako Euskal Uni-bertsitatea zertan den:

- 1.—Euskal Uda Unibertsitatearen historiāz.
- 2.—Aurtengo Egitaraua.
- 3.—Mintegiak.
- 4.—Ekitaldiak.
- 5.—Diru kontua.

Euskal unibertsitate baten premia oso zaharra da. Euskal kulturak aintzinetik ikusi zuen nola euskal unibertsitate bat beharrezkoa zela. Baina, ofizialki, esate baterako «euskal» eta «unibertsitate» den ofizialki bakarria Euskadiko Gobernuaren zegoena bakarrik zen. Eta berau denbora gutitan. Fakultate bat bakarrik zeukan eta sei hilabetetan funtzionatu zuen. Dena dela, hau ez da unibertsitate representatibo bat, nahi baduzue, eta gerra ondoren unibertsitatearen alde egin ziren beste ekintza batzu aipatuko ditugu guti gora behera.

Dakizueenez, euskal kulturak hutsune handi bat zuen gerra ondoren, eta hutsune hori betetzeko beste pausu batzu eman behar izan ziren unibertsitatea baino lehenago. Badakizue, beste gauza askoren artean, bakarrik euskaraz berba egin, gero idatzi piska bat, gero ikastolak etab. Eta, azkenean, azken pausoetarikoa, unibertsitatea zen.

Euskal Unibertsitatea, beste nazionalitate zapalduena bezala, udan hasi zen, Catalunyako ereduari segituz. Udan antolatzen hasi zen unibertsitatea, eta lehenengo unibertsitatea orain dela lau urte, 1973an, iralean, prestatu zen Donibane Lohitzunen. Bertara, Euskal Herriaren jakintsuak eta ospetsuenerenak ziren irakasleak joan ziren. Klaseak eta mintzaldiak eman ziren, eta, batez ere, beste gauza askoren artean, nolakoa izan beharko zukeen euskal unibertsitateak diskutitu zen. Beraz, lehenagoko euskal unibertsitatea, ez kontaktoak hartzeko unibertsitatea baizik besterik ez zen izan.

Gero, bigarren unibertsitatea, udakoa hau, ere 1974 urtean egin zen, irailean, Donibanen. Bertan, unibertsitate hau piska bat aldatu zen lehengoarekin konparatuz. Berton, ez ziren hitzaldiak bakarrik izan, hau da, irakasle famatu edo ospetsu zirenen mintzaldiak, baita mintegiak eta seminariak ere. Bertan, mintegi hoitan, jendeak beraien ikuspuntuak azaltzen zituen, eta piska bat denon artean egin ziren klaseak eta mintegiak, eta ez pertsona baten ardurapean bakarrik, baizik eta taldeen ardurapean ere egiti ziren batzu.

Beste puntu garrantzitsu bat zen, ez zela euskara unibertsitatearen muiua, hau da, hizkuntza ez zela unibertsitatearen funtsa, eta beste gai batzu ere prestatu ziren. Hau da, goi mailan inoiz erabili ez den euskara, han erabiltzen hasi zen, beste gai batzu tratatuz. Adibidez, zientzia arloan egin ziren hitzaldi batzu eta mintegi batzu, ordurarte ez zirenak egin.

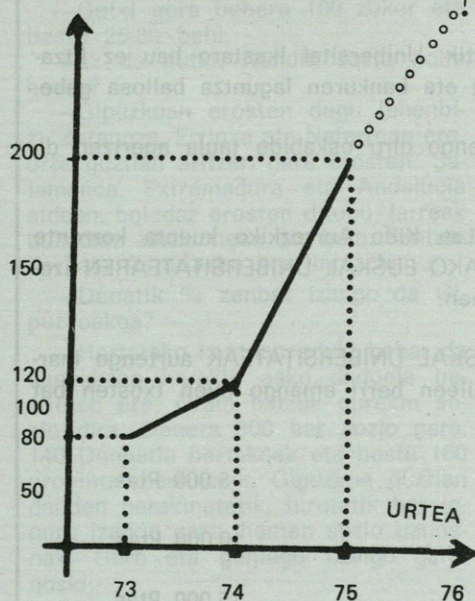
Gero, iaz egin zen unibertsitatean, hau da, hirugarren unibertsitatean jende gehiago izan zenez, beste leku batetara aldatu egin behar izan zen, eta iaz Uztaritzen egin zen. Eta iraileko lehen egunak jende askorentzat ez zi-

U. E. U. - ren

1 Historiaz

Jazinto Iturbe

IKASLEEN KOPURUA

renez hain onak, abuztuaren azken egunetan egin zen, ze jende gehiena baka-zinoetan zen-eta.

Helburua, hemen, bikoitza izan zen, eta organizazioa askoz ere gehiago hobetuz joan zen. Goizetan, klaseak daretarikoak eman ziren. Eta arratsaldeetan mintegiak eta seminarioak egiten ziren, ez denontzat, talde espezializa-

tuentzat baizik. Hau da, talde bat hizkuntza arduratzen bazen, ba talde haiek mintegiak prestatzen zituen. Beste batzu zientziar arduratzen baziren, mintegiak prestatzen zituzten.

Unibertsitate hau, hau da, iaz egin zen unibertsitatea, denbora baino lehenago bukatu egin behar izan zen. Badakizue Espainia aldean «Ley Antiterrorismo» famatu hori deklaratu zela, eta unibertsitatearen batzar orokor batzutan erabaki zen unibertsitatea protesta bezala itxi egin behar zela. Orduan, unibertsitate hau bi egun lehenago bukatu zen.

Dena dela, unibertsitatea bukatu baino lehenago, jende guztia batu egin zen, eta erabaki zen aurtien egingo zen unibertsitatea prestatzeko bilera orokor bat egitea. Bilera orokor horretan irakasle eta irakasle guztiak baturik erabakiko zuten nolakoa izango zen aurtengo unibertsitatea.

Batzar orokor hori, Eguberri inguruan egiteko pentsatu zen, eta abenduaren 26an egin zela uste dut. Ehun pertsona inguru batu ginen bertan, eta beste gauza batzuen artean, hauxe pentsatu zen egitea: alde batetik, ipar aldean egitea, hego aldean, nahiz eta liberal haizeak izan, problemak gertatu ziratekeen, eta horregatik, ipar aldean pentsatu zen egitea. Eta bigarren partean, idazkaritza bat antolatzea ere pentsatu zen. Idazkaritza hau arduratuko zela gora behera guztiak aurrera eramateko. Honela, arduradun batzu prestatuko ziren eta unibertsitate adar guztiak aurrera eramana.

Batzar honetan, noiz egingo zen ere erabaki zen. Jende guztiari kontsultatuz, abuztuaren 16tik 28ra egitea erabaki zen, hau da, azken bi asteetan. Pentsatu, Hiru aste komeniko zirela ere, pentsatu zen baina jende askok ezingo zukeela denbora guztian zehar han izan, eta bi aste nahikoa ziratekeela jendea kontaktoan jartzeko.

Non egin ere erabaki zen. Ipar aldean egiteaz gain, pentsatu zen Uztaditzen egitea ere, lekuri egokiena zelakoa. Eta, gero, unibertsitatearen antolakuntza bera ere idazkaritzaren gainean jarri zen.

16	17	18	19	20	21
	FISIKA J.R. Etxebarria	GEOLOGI Arantzadi taldea	KIMIKA J. Iturbe	MATEMAT. Goñi	MEDIKUN. Letamendia
	EKONOMIA B. Bakaikoa	PEDAGOGIA J.A. Ozamiz	ZUZENA K. Gorostiaga	SOZIOLOG. "Euskararen egoera"	PSIKOLOG. K. Atutxa
SAR HITZALDIA Haristchelar	EUSKARA Ikastoletan X. Mendiguren	NOBELA- GINTZA Txilardegi	LITERATURA BERRIA I. Sarasola	ARTEAZ Edorta Kortadi	TEATROA D. Landart

2 Aurtengo egitaraua

Imanol Tapia

Jazinto Iturbe eta Imanol Tapia

Aktibitate sailketa hau iaz bezalatsu egin da.

Giti gora behera, unibertsitateak bi helburu nagusi ditu. Bata, euskaraz sekula entzun ez diren gaiak euskaraz entzun. Hau da, unibertsitari gehienak, kultur maila batu bat dugula esan dezakegu. Hau da, batxilleratu orokor bat hartu dugula, eta denok erdaraz hartu dugula kultura hori. Orduan beldur gara kultura hori euskaraz espresatzean, edo euskaraz entzutean. Unibertsitatearen lehen helburua izango litzateke, beraz, erdal kultura hori aditu, entzun edo ulertu egin daitekeela ere jabetu. Orduan esango nuke, goizetan hitzaldiak izango direla, euskaraz entzuteko erdaraz ikasi ditugun gauzak. Maila, nibela, oso apala izango da. Denok dakitzagun gauzak azalduko dira, denok beti entzun ditugun gauzak hantxe tratatuko dira.

Nola egin den goizetako klasifikazio hau? Ba pentsatu da, hamalau egun daudenez, oso egun guti direla gauza asko sartzeko, eta goizetako hitzaldiak hiru zatitan banatuko ditugu.

Lehendabiziko ordua (9,30-10,30) zientzia eta medikuntzari dedikatua izango da. Bigarren orduan (10,30-

11,30), bost edo hamar minututko deskantsu ondoren, gizarte zientziari dedikatua izango litzateke. Gero, azkenean, literaturari, euskarari eta arteari dedikatzea pentsatu dugu. Euskal kulturaren oinarria euskara bera, hizkuntza bera izan da, eta horregatik garrantzi handia eman diogu, hizkuntzari eta arteari. Programan ikusten da nola (ikus koadroa) euskarak, literaturak, teatroak, filologiak edo estilistikak ordu asko dutela, baina merezi ere merezi dute. Dena dela, beti maila apala izango da, eta ez da izango goi aldekoa. Guzti hau litzateke lehenengo helburua.

Bigarren helburua, unibertsitatearen bigarren helburua, hauxe da: gai batetan lanean ari diren euskaldunak batzea eta elkartzea. Askotan gertatu izan da, pertsona bat Donostian egon, bestea Eibarrem bestea Bilbon eta bestea Parisen egon, eta denok gai batez arduratuz. Honela, denok libre ari dira eta ez dakite edo ez dakigu besteon berri. Hori oso tamalgarri da, pertsona bat egiten ari den lana beste guztiontzat oso inportatea izan daiteke-ta. Orduan, alor bat lantzen ari diren pertsonak batu eta elkartu egin behar dira, inoren berriak jakiteko. Jendea batzeko lekurik egokiena unibertsitatea dela pentsatu dugu.

Orduan, nola batu jendea? Jendea mintegi edo seminarioka batzea pentsatu dugu. Eta bertan mintegiak prestatu egin behardira. Nola prestatu mintegiak? Horretarako gai bakoitzeko arduradun bat jartzea egin da. Adibidez, zientziar arduratzen diren guztiak, ELHUYAR taldearen inguruan elkartzea pentsatu dugu. Berdin medikuntzaz, badakigu Euskal Herrian jende asko ari dela lanean hontaz. Jende hori unibertsitatearen inguruan elkar daitekeela pentsatu dugu. Eta pentsatu dugu mintegi bat prestatu behar zela medikuntzaz. Honetaz arduratuko zirela Lejoan dagoen medikuntza fakultateko EKT-ekoak eta Letamendia medikua. Orobat besteak.

Mintegi hauk ez dira definitiboak. Esan nahi dut, hemen daudenak egin egingo dira. Baina honetaz gain, beste batzu egin nahi badira, egingo dira. Ez da behar arduradunak batzea baino.

Azkenik, beti bezala, azken eguna bi gauzatarako izaten da. Bata, zer egin den jakiteko, eta bigarren, nolakoa izango den hurrengoan egingo dena. Azken eguna izango da, beraz, alde batetik autokritika eguna, unibertsitatea nola egin den ikusi, zelan hobetu daitekeen etab. Eta, gero, nola prestatu behar den datorren urteko unibertsitatea. Idazkaritza bat sortu, eta behar diren arazo burukratikoak bete.

Hau da azken egunaren programa. Jende guztia batzeko eta jende guztia-
ren artean unibertsitate berri baten oinarriak finkatzeko.

23	24	25	26	27	28
MATEMATIK ELHUYAR taldea	BIOLOGIA ARANZADI taldea	FISIKA ELHUYAR taldea	KIMIKA Simon Goya	BIOKIMIKA Lejoako E.K.T.	AUTOKRITIKA
ANTROPO. J.M. Larramendi	ZIENTZIA POLITIKOA J. Apalategi	GEOGRAFIA "Deba bailarako Geo-egitura" Iñigo Agirre	HISTORIA R. Basurko	HIRIGINTZA "Gazteizko Hirigintzaz" P. Hormazabal	
KOMIKI- -GINTZAZ A. Olariaga	FILOLOGIA X. Kintana	EUSKARAREN BILAKAERA Mitxelena (1)	ESTILISTIKA TEXTU AZTERKETA Haristchelar	FILMAZ I. Eizmendi	

Dagoeneko zazpi dira erabakirik dauden mintegiak: Zientziak (Elhuyar), Medikuntzaz (Lejoako EKT), Literaturaz (Ibon Sarasola), Historiaz (Deustuko EKM), Soziologiaz (Deustuko EKM), Ekonomiaz (Sarrikoko EIT) eta Pedagogiaz (P. Goenaga eta J. A. Ozamiz).

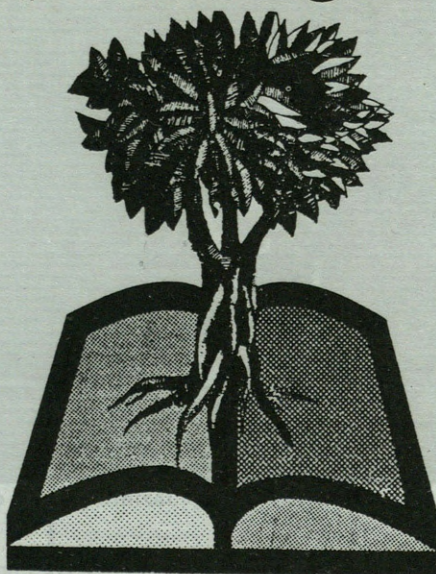
Mintegion egitaraua ez da oraindik erabat zehaztu eta are gutiago jakinarazi. Hala ere, zerbait aurrera dezakegu.

Zientziak egingo den mintegiak arratsalde guztiak beteko ditu. Hau da, 16an hasi eta 27an amaituko. Fisika, kimika, matematika eta abar tratatu dira. Programa zehatza egiteka dago.

Medikuntzaz egingo den mintegiak sei edo zazpi egun iraungo du.

Literaturaz, Ibon Sarasolak hartu zuen kargu. Hala ere, Ibonek nahiago luke aldez aurretik moldaturiko plan

3 Mintegiak

baten arauera urte guztian zehar lan egiteko prest legokeen jendea elkar-tzea. Beraz, literaturari buruzko mintegia egun bakar batekoa izango da.

Historiaz eta soziologiaz ez da oraindik berri behatzik zabaldu. Antza denez, astebeteko mintegiak eratuko dira alor bakoitzeko. Ezta erabaki ere, gai bakoitza zein astetan izango den. Ekonomiaz ere, ez bide dago oraindik programa zehatzik.

Pedagogiaz, ordea, aste biak bete egingo dira. Programa egina dute iadanik. Arratsaldea bi zatitan banatuko da. Lehen zatia, orduete terdikoa izango da, eta euskararen pedagogiari buruzkoa izango. Eta bigarren orduete terdia, gainerako pedagogia orkorraz.

Ez da bestelako mintegi berririk jakin. Haatik, daitekeen gauza da han bertan bilduko den jendearen artean osatzea.

4 Ekitaldiak

Afaria zazpi terdietan izango da, eta bederatzia aldera gaueko ekitaldiak izango dira.

Euskal kultur giroko hainbat saio eratuko da, hala antzerki nola kantaldi, bertsolari, filme forum eta beste. Programak ez dira, noski, oraindik zehaztu. Hala ere, dagoeneko erabakirik da «Ortizken» taldearen kantaldia eta Landarteren antzerki obra bat.

Horrez gainera, hiru bat mahai inguru ere izango da, euskarazko komunikabideez, langile mugimenduez eta talde politikoak euskal unibertsitateari buruz dituzten iritziez.

Bestalde, hilaren 22an Jean Louis Davant euskaltzainak bere sarrerako hitzaldia egingo du, eta hori dela eta, osteratxo bat eratuko da Zuberoara.

Eta, azkenik, liburu eta disko azoka ere, unibertsitate osoan behar muntatuko da.

5 Diru kontuak

Diru kontua betiko problema da. Iazko gastuak honelatsu izan ziren:

Irakasleen joan etorriak	5.000 Fr.
Irakasleei ordaindua	20.000 Fr.
Irakasleen ostatua	4.500 Fr.
Idazkaritza	10.000 Fr.
Arratsetako jaialdiak	5.000 Fr.
Landagoien eskola alkilatzea	1.600 Fr.
Ikasleentzat bekak eta diru laguntza	20.000 Fr.
Erakusketak	10.000 Fr.
Guztiz	76.100 Fr.

Beraz, pezetatan, 1.200.000 inguru, aurtan 1.500.000,— pta. edo izango dena.

Hau ikasleen artean autofinantziatzekotan, bazkari, afari, ohca eta matrikula ordainduz, ikaste bakoitzak 45 Fr. edo 600,— pta. eguneko ordaindu beharko luke.

Hala ere, Landagoien inguruan kanping bat ere bada, eta bertara joatekotan, ikasleek matrikula baino ez lukete pagatu beharko.

Dena den, idazkaritza diru eskaritan ari da hego aldeko zenbait industrian, eta harrera dextente samar bide doa. Beraz, denontzat dirurik bilduko ez bada ere, lagungarri behintzat izango da, eta prezioa erditara jaitziko ote den esperantzarik bada. Bestalde, baten batek hala baderitza, beka erdia zein osoa eska dezake.

Izenak ematea, ahalik eta azkarren. Uztaila hasi aurretik komeni da. Idaz, hego alde zein iparrera:

ELHUYAR
San Marcial, 26-B
DONOSTIA

IKAS
Rue Port Neuf, 15
BAIONA

Ekainaren 2an(azken berrogeita urteotan agian lehendabizikoz, bost udaletxetako alkate eta ordezkariak Euskaltzaindiarekin batera jarri ziren mahai baten inguruan.

Bertara ziren Aretxabaleta, Arrasate, Bergara, Elgeta eta Eskoriatzako udaletako lau alkate eta beste horrenbeste kontsejal, eta Juan San Martin, Jose Luis Lizundia eta Juan Jose Zearreta euskaltzainak.

Batzarrea Euskaltzaindiarekiko informazio mailan burutu zen. Erabat euskaraz; hiru ordu terdi iraun zuen.

HARREMANETAN HASI

Bilera honen arrazoia, bi parteon kontzientzia hartu nahian aurki daiteke. Alde batetik, herrigintzaren prozedura berrian, Euskaltzaindiak uste du zer eskaini baduela, udaletxearen esku egon daitekeen euskararekiko hainbat arlotan.

Besterik, udaleetako ordezkariak azaldu zuten, Euskaltzaindiak lan esker ga egin du, herri mailako erantzuna —eta zer esanik ez ofiziala— nahiko eskasa izan den artean.

Arrasateko kontzejal baten ustetan, zerbait egingo bada, interesgarri litzateke lehenik udalek Euskaltzaindiaren barne-egitura, helburu eta ekonomi egoera ezagutzea, gero ondoko posibilitateak aztertu ahal izateko, ez baita alferrik Euskaltzaindia Euskal Herri osoko erakunde bakarrenetakoa.

HISTORI XEHETASUNAK

Juan San Martin idazkariak Euskaltzaindiaren historia azaldu zuen gaingiroki, joan zen bende (1820) sortarazi zen girotik hasi, eta, epe epe, Bizkaiko Diputazioaren eragina (1907), Oñatiko Kongresoan (1918) hartu zen erabakia, arautegiaren moldaketa (1919), lau diputazioek izendatu zituzten lehen lau euskaltzainak (Azkue, Urkio, Eleizalde eta Kanpion), gerro ondoko giroa, «Ley de Asociación» (1964) delakoari buruzko jarrera eta erakunde bezala legeztatua izan arte (1976), Euskaltzaindiak bizi izan dituen tirabirak aipatu.

Hainbat galdera zehatzi erantzunez, San Martin jaunak, euskaltzainaren hautapen eta izendatzea nola egin ohi den azaldu zuen, bai eta Euskara Batuari buruzko zenbait xehetasun argitu ere.

Azkenik, Juan San Martinek, Altube, Eleizalde eta Maidagan euskaltzaleen izenak gogorarazi zituen, hirurak Deba Garaiko semeak, eta zein baino zein Euskaltzaindiaren sorreran lan gehiago egin zutenak.

EUSKALTZAINDIAREN ZERBITZUAK

Jose Luis Lizundiak, Euskaltzaindiak udaletxetako diezazkien iker eta kontseilu zerbitzuak aipatu zituen.

Alkateak Euskaltzaindiaz Arduraturik

Toki izendegiaz, direla kale, hauzoko edo poligo berrien izen jatorrez, nahiz katastroetan zein beste hainbat toponimi lanetan, Euskaltzaindiak bere kriterioa azal dezake. Beste horrenbeste zenbait lan konkretutan, herri bateko baserrien katalogazioan esate baterako, Euskaltzaindiak metodologia kontua erakus zezakeen. Eta baita udalen gutuneria, agiriak eta bestelako idazkiak euskaraz lantzeko bidea eta lexiko aproposa aztertu ere.

Zumaian, 1926an, Etxegaraiaren sarrerakoan

Horrez gainera, «Regimen Especial Administrativo» delakoari buruz Bizkaiko Diputazioak aurkeztu duen txostenari (Gipuzkoakoak ez du erakutsi) Euskaltzaindiak egin dizkion bi enmienen berri eman zuen Lizundiak. Bata, irakaskintzan euskara sartu eta irakasleak euskaraz jakin dezatela delako eskariari dagokio. Bestea, udaletxetako funtzionarioak hautatzean, euskara jakitea puntuatu egin beharko litzatekeela eskatuz.

Bipuntu hautaz udaletxeek ere beren aldetik zerbait egin behar luketela adiaraziz amaitu zuen Jose Luis Lizundiak bere txanda.

HAMARMILOITAKO AINTZIN KONTUA

Euskaltzaindiko ekonomi eragile den Juan Jose Zearretak aurtengo aintzin kontua aurkeztu zuen mahai gainean.

Ezagun denez, Euskaltzaindiaren 1976 urteko gastuak hamar milioi baino ez, diru ezaz neurri handi batetan kunplitu gabe geratu beharko direnak. Gainera, Zearretak esan zuenez, harako aintzin kontua txiki suertatu da iadanik, eta baldin orain egiteko balitz beste zenbait partida ere sartu beharra legoke.

Mere sorreran, Euskaltzaindiak ekonomia ahuleziarik gabe ihardun izan zuen, eta zenbait euskaltzaini istudio bekak ere ordaindu ahal izan zitzaizkien. Gerra ondano, ordea, diru eza arras nabarmendu zen, eta premiarik gorrienak ere bete ezinik dirau gaur egun.

Euskaltzaindia sortarazi zuten lau diputazioak haren gastuak ordaintzera konprometitu baziren ere, gaur egun lauron emaitza ez da guztira 500.000,—

ptakoa baino, Gasteizko udaletxeak 200.000,— pta eta Donostiakoak 500.000,— pta. ematen duten artean.

Badirudi, beraz, udaletxe mailan oraindik jorratu ez den sail bat bada-goela; hildo horretan, urrats berriak abiarazteko eskaria proposatu zuen Zearretak.

AURRERA BEGIRA

Batzarrea giro ezin itxaropentsuago batetan burutu zen. Erakunde batetakoak zein bestetakoak elkarren premian daudekeela gogotik jabetu ziren.

Harreman hauk estutu beharra sumatu zen. Eta hiru euskaltzainek aho batez esan zuten, arazoa ez da, oraingoz, ekonomi ondorio oparo batzu lortzea, udaletako jendea herri kulturgingintzarekiko erantzukizunez mentalizatzea baizik.

Hauzo elkarteak beharko herrialde berdea berde jarrai dadin

Eibarren:

Hauzo elkarteak hedatzen ari

Berrogeita zortzi urte ditu. Ezkondua eta lau seme-alabaren guraso. Nafarroako Tiebas-en jaioa, ez daki euskaraz baina txiki biak ikastolara bidaltzen ditu.

Pintatzaile zaletasunez, ikasketaz eta erdi-bizibidez. Bere seme nagusi baten eraginak susperturik, Fernando Beorlegi, duela urtebete suma ere ez zezakeen herri ekintza batetan buru-belarri murgildurik ari da.

Arazoa, joan deneko martxoaren 4ean legeztatu den Eibarko Hauzo Elkarteak dugu. Sortu-ala, egundoko arrakasta lortzen dihardu elkarte honek. Hauzoz hauzo eta kalerik kale bilerak eratzen eta bazkide berriak bereganatzen.

Ondoko elkarrizketa moldatu den garaian, seirehun inguru dira iadanik bazkideak, eta kanpaina aurrera darrai. Agian uda aurretik, edota udazkenean seguruenik, lehen biltzar nagusia eratuko da, eta biltzarrak berak zuzendaritza hautatuko.

Tartean, sortzaileen arteko batzorde probisional bat ari da antolakuntza moldatzen, eta batzorde horretako ar-

duradun den Fernando Beorlegirekin mintzo gara, elkarte berri honen hainbat zertzeladaz.

GAZTEEN EKINTZA

● Noiz eta nola sortu zen Eibarren Hauzo Elkarte bat sortzeko asmo eta ideia?

—Ideia hau 17-25 urte arteko gazte jendearen artean sortu zen lehen lehenik, teologi ikastaro batzutan parte hartu ohi zuen talde baten inguruan batipat. Eragile handienetakoa, San Pio X parrokiako errektore den Luis Mari Segurola izan zen. Neri semeak eman zidan asmo honen berri, eta interesarazi egin ninduen.

Gazte hauek gogotik ekin zioten lanari, eta ez da harritzeko, gaur egun gazteak baitira —adineko kezkatsuren bat salbu— inoren zerbitzutan zer-bait positiborik egiteko prest dauden bakarrak.

● Zer helburu berezirekin sortzen da Eibarko Hauzo Elkarte hau?

—Funtsean, beste edozein herritako hauzo elkarten helburu berdine-

kin. Legeztatutako estatutoek diotenez, herrigintza osatu batetan planteatzen auzotekoen arazo guztien promozioa du elkarte honek behineko helburutzat: haurtzaindegia, irakaskuntza, hirigintza, sanitaria zerbitzuak, kultur saioak, eta bestelako arazo sozio-ekonomikoak, kanpotarren integrazioa ahaztu gabe.

● Nola daramazue bazkide kanpaina?

BARNE EGITURA BAZKIDEEK ERABAKIKO

—Gaur egun, eta biltzar nagusiak zuzendaritza hautatu arte, Gestio Batzorde batek dihardu zuzendaritzaren nolabaiteko zeregina betetzen. Gestio Batzorde honen barruan sail bat eratuko da, bazkide berriak lor ditzan bereziki.

Hiria zazpi eremutan banatu da, eta eremu bakoitzean talde espontaneo bat ari da kanpainaz arduraturik. Biltzarrak kalez kale egiten ari dira. Ez dago Gestio Batzordearen aldetiko inolazko agindu, betekizun edota konsig-

nařík. Talde bakoitzak erabateko autonomia eta askatasuna du, nork bere gisa eta erara gauzak molda ditzan. Sistima honek sekulako ondorio eta arrakasta izan du zenbait taldetan, eta beste zenbaitetan, ordea, laguntza faltatan sentitu dira.

Dena den, ez bazkide kanpainari dagokionez eta ezta elkartearen beraren barne egiturari buruz ere, ez diogu nahi izan ezerri tauera definitiborik eman. Ez dugu nahi elkarte zehatz eta jakineko bat erabat burutzerik, eta geuk asmatutako produktuko hori geure herrikideei eskaintzerik. Nahiago izan dugu ahalik eta gehien gauzak erabakitzeka utzi, bazkideek, elkarte barruan sartu-ala, berena izango den elkarte guztion artean moldatuz joan daitezen. Beraz, puntuak gehiegi lotzeka daude, bazkide kopuru erreprezentatibo eta heterojeneo bat lortzen den egunean, biitzar nagusiak bere zuzendaritza eta ekintza mota libreki erabaki dezan.

● **Dirudienez, seirehun inguru dira iadanik elkarte honetarako bere izena eman dutenak. Zer zifratarira iristea pentsatzen duzue, edota beste nolabait esan, zenbaterainoko harrera espero duzue?**

INDIBIDUOAREN DEFENTSAN

—Joan zen astean bostehun ziren, eta aste honetan seirehun iadanik. Datoren astean erraz izan daitezke ehun gehiago, bazkide berrien kopuruak martxa azkarra baitarama.

Nik esango nuke, bestalde, elkarte honek benetan harrera ona izango duela. Kontu izan, araudiaren hitzen gainetik, era honetako elkarte baten izpiritua ez dela lotura batzu haustea baino. Indibiduak guztiz manejurik ikusten du bere burua, agintzaile agertzen direnen menpean. Ez du defentsarik indibiduo soil den aldetik. Ez zaio amorratzea edo elizara sartzea baino beste aukerarik geratzen. Hone-l, era honetako elkarte baten barruan bere interesak defendaturik ikus ditzake. Elkartasunean datza bere defentsa, eta are gehiago elkartearen honen zail den egunotan, zeren denok bai baitakigu agintzeko inoren indarrak sakabanatu egin behar direla, masak iritzi batetara iris ez daitezen.

● **Masa hitza aipatu duzu, eta badirudi hauzo elkarteak demografia handia pilatzen diren hirietan sortzen ari direla gehienbat. Masa sentimendu horren inguruan nabarmentzen al da era honetako elkartearen premia?**

ETORKIZUNAREKIKO KEZKA

—Ez dut uste zehazki hori denik. Ez da jende pilatzearen ondorioa. Agian gehiago dateke angustia kontua, etorkizunarekiko kezka. Lehengo, oraingo eta geroko usadio, sinesmen eta portaeren arteko aldakuntzak sortarazten duen noraeza, aukera-krisia. Funtsean, demografia handia edo txikia izan, kolektibitatearen kezka baten fruitu bai-

no ez da hauzo elkarte. Nahiz hiri handia izan, kezka hori gertatzen ez den tokian ez da elkarterik sortzen.

● **Hala ere, gauzak gehiago zehaztu nahiz, kezka ez dira bat-batean eta berez berez eragiten. Demografia arrazoia ez bada, hiri barruko sektore, eremu edota hauzo zapaldu eta marjina-tuenean ez ote dira errazago agertarazten?**

—Daitekeena. Goizean ohetik jaiki eta gauez oheratu arte, nork bere burua manejurik ikusten du. Honela, libre sentitzen den pertsona, manejurik aurkitzen ez dena edo berak inor manejatzen duena da elkartzeko premiarik ikusten ez duena.

● **Selekzio hori sumatzen al duzue orain arteko bazkide zerrendetan?**

—Egia esan ez, oraingoz behintzat. Kale guztietan ateratzen ari da parte hartu nahi duen jendea. Nik, benetan, denetarik jendea espero dut, beren jarrera konkretu baten bategatik elkarte barruan patxadaz eta eroso sentituko ez direnak edo izan ezik. Hauzo elkarte bat, zeredozer bada, antifasista da. Nor izan daitekeen bazkide eta nor ez, garbi geratzen da.

HERRI ORDEZKARITZAREN BILA

● **Beste zenbait herritan ikusi ahal izan dugunez, badirudi hauzo elkarteak udaletxearen erabakien zentsuratzaile ari direla. Udaletxeak erreprezentatiboak balira, hauzo elkarteek izango ote lukete zereginik, jaiotzeko arrazoirik? Ez ote dira egiazko ordezkariak baten ezean sortutako boz-emaeleak?**

—Bueno, nik ez dut esan erreprezentaturik ez gaudenik. Dena den, erantzuna bikoitza izan daiteke. Hauzo elkarteak martxan ari diren herrietan, inoizko batetan egiazko udal erreprezentatiboak lortzen diren egunean, ez dut uste hauzo elkarteak desegingo

direnik. Gero ere, era bateko zein beste interesak erraz suerta daitezke-ta, pribatuak eta beste. Aitzitik, hauzo elkarteak agertu aurretik, herriak politik alderdien bitartez bere burua erreprezentaturik ikusiko balu, agian nekez sortuko ziratekeen hauzo elkar-teak.

● **Eta Eibarko herriari dagokionez. Badirudi hauzo elkarterik gehienak hazkuntza handi eta azkarreko hiri eta hauzoetan loratzen ari direla gehienik, Arrasate, Ermua edo Bilbo ingurukoak lekuko. Eibar, ordea, ondo nahiz gaizki, «egina» dago, aspaldiotan topera iritsirik, estabilizapen batetan abiatu-rik. Ez ote dator berandu Eibarko el-karte hau?**

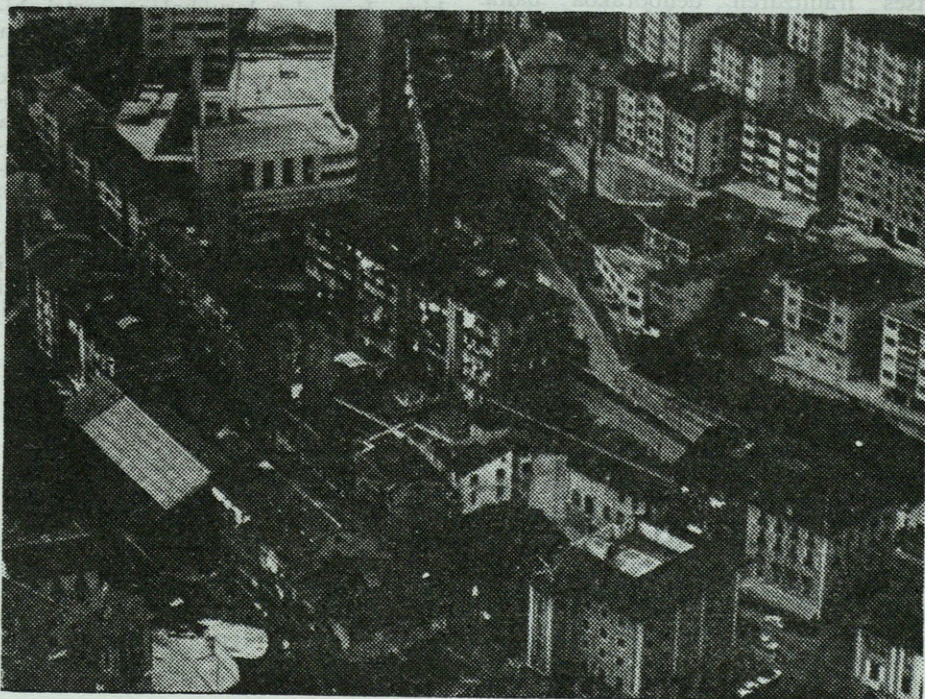
—Bueno, duela hogeit urte ere egi-nik zegoen. Plan Orokorra 1959 urtean egin zen. Baina geroztik gehiago egin da, eta egiten jarraituko, agian behar ez den tokietan. Gaur egun giro ona dago, itxura denez, gure udaletxean, baina arrixkua beti dago, aldakuntza, trukea, osaketa, baina azken batean gero eta eremu berde gutiago. Eta hau guzti hau, hirigintza mailan soil soilik, besterik ere badago, noski. Sa-rrri asko Bilboko Errekaldeberri aipatu ohi da, baina Errekaldeberri bat baino gehiago dago gure artean.

● **Bilbo Handiko edozenbat hauzo eta kultur elkarte oinarritzko platafor-ma bateratu bat eratu dute arestian. Zerbait horrelakorik egiteko posibili-tate edo asmorik ikusten al duzue, he-rri zein eskualde mailan?**

—Herri mailan dudarik ez, hori egin beharra dagoela. Horretan bat joan behar dugu guztiok. Baita eskualde mailan ere, baina elkarren arteko zer-bitzu edo azpiegiturarekiko zereginen bat suertatzen denean.

● **Horrelakoak ere gero eta gehia-go suertatu beharko, aurrera joko ba-dugu behintzat.**

L. A. ARANBERRI

IPAR EUSKAL HERRIA

BAIONAKO HAUZITEGIAN ZORTZI ERREFUSIATU

Joan den ostegun goizean, zortzi errefusiatu agertu dira Baionako hauzitegian. Hauetarik sei «Yeu»-ko uhar-tetik ekarriak zituzten eta beste biak Baionako presondegitik. Frantses le-geak debekatua duen E.T.A. mugimen-du iraultzailean parte hartzeaz akusa-tuak izan dira zortziak. Jujamendua ostegun hontan emana izanen da. Bi-tartean, lehendik preso zeudenak, Ere-no eta Uriarte, berriz leku berean aur-kitzen dira. Beste seiak aldiz, hauzite-gitik jaldi bezain laster, gorde edo iz-kutatu egin dira, beldurrez eta poli-ziak bil zitzen eta Yeu-ko uhartera ber-riaz eraman, han beste errefusiatu multxo batekin urrundurik eukitzeko, frantses legearen beraren kontra joa-nez. Eta egia esan, arratsaldean, fran-tsesez polizia, zibila eta soinekoduna, Pannecau karrika ezagunean ibili zen eskutik airatu zitzaizkion xoriak ha-tzeman beharrez.

EUSKAL DEPARTAMENDU BATEN ALDE ARI DIRENAK

Jadanik hemen berean zerbait ida-tzia dugu gai honetaz. Diogun berriz, Baionako komertzialdegiak plazaratu duela euskal departamendu horren xe-dea, duela hamarren bat urte Enbata oldeak egin ondoan. Ez uste izan or-dea, ideia hori oraingoa denik. Fran-tsesez iraultzaren denborakoa baita. 1792an, Uztartitzeko Garat anaiek es-katu zuten. 1836an berriz eskakizun bera plazaratzen dute lekuko ekono-mia eta herri gizonak, Baionako ko-mertzialdegia buru. Eta 1947an beste behin.

Xede horren obratzeko helburuare-kin batasun bat egin izan da.

Batasunkideen arabera, xede horren alde omen da lekuko jenderik gehie-na. Eta berriki, paper batzu zabaldu ditu, batasun horretan parte hartu na-hi duten guzietei dei eginez, ahal bezain laster eman dezaten beren izena, ba-tasunaren indarra gero eta nabarme-nagoa ager dadin gobernuko ordezkari-en aurrean.

UREPELEKO BEHI MARKA

Badu hirurehun urte baino gehiago egiten dela behi markatzea Urepelen. Urtero maiatzaren azken aldera. Aur-ten maiatzaren hogeitabostean iragan da. Orain arte bezala, herritik bertatik

eta inguruko herrietatik jendalde ede-rra bildu da karia hortara.

Behi markatzea, Erroko bailarako herri-gizonak dute egiten. Aurten ehun-da hirurogeiren bat behi eta miga mar-katuak izan dira V eta E hizkiez (Val-le de Erro) eta eraman dira Soraingo alapideetara. Urtetik urtera ordea, be-hi hauen zenbata apaltzen ari da. Be-harbada, bazkalekuaren zerga (aurten mila peztakoa buru bakoitzeko) goiti-tzen ari den neurrian, baina ere, zen-baiten arabera, ez direlaket lehene be-zain gizen itzultzen Sorainetik.

Aitzineko bi urtetan bezala, aurten ere, lekuko gazteek, beren buruhauste eta arrenkurak paper eta bide-izkirio batzuen bitartez agertu dituzte. Bi hi-tzez esateko, mugaren bi aldeetako har-madun eta lekuko deputatu, senatore, alkate eta salatariak zirikatzen dituz-te, bai eta ehizira, onjoketa eta gaz-tainaketa etortzen diren hiritar jende axolakabeak, beren lurretan ibil litez-keen ez bezala dabilzanak.

Nekazari gazte horiek nahi dutena haxe da: herria kanpotiarren ganik beregain izan dadila eta laborantzako molde berriei alde askotatik jartzen zaizkien traba mota guztietatik libre utziak izan daitezela.

ARRAKASTA HAUNDIKO MIN- TZALDIAK BAIONAN

Arrakasta haundiko mintzaldiak ha-si zaizkigu Baionako euskal erakusto-kian. Joan den larunbatean zortzi, hi-rurehun bat presuna edo pertsona bildu da bospasei mintzalariren entzu-teko. Lerro hauen idaztean ez jakinik ere, pentsatzekoa da joan den larun-bateko hitzaldiek ere interes berdina lortu duketela. Horrela izan bedi hel-du diren bi larunbat hauetan. Mintzal-di horien egitaraua joan den asteko Zeruko Argian argitaratua dugu.

Hitz bat esateko, dugun esan, sobe-ra gai desberdin eta sobera hizlari arratsalde batez gai bakoitzak merezi lukeen bezain barnatik ikertzeko. Gi-sa guztiz, dena ere on.

EUSKARA IKASI NAHI DUTE. NENTZAT IKASTALDI BEREZIA

Aurten, Donapaulen eta Uhartirin eginen da Mende Berrik eratzen duen Ikastaldia. Abuztuaren bitik hogeita zortzia arte. Egun guztiz sei ordu klase. Ikasleak bost mailatan bereiziak izanen dira. Arratsetan, kantaldiak eta mintzaldiak izanen dira. Igandetan mendira ateratzeak.

Aitzineko urtetako ikastaldia bezala, euskaltzaileen biltzarraren eta Euskal-tzaindiaren gerizapean eginen da aur-tengo ikastaldia ere. Xehetasunak Mende Berri batasunari galda: Bour-gneuf karrika, 32, 64 100 Baiona. Tel: (56) 254285.

BOKALE ZAHARREN LAKU BERRI BAT

Missin Aquitaine delako erakundeak, itsas-bazterren antolamena helburu-tzat daukanak, laku berri bat egin-ara-zi du Bokale Zaharren, Landesetan. Urgeldi honen berezitasuna, itsasotik hartzen duela behar duen ur guztia. Hortarako, hogeitamar metro zabale-ko harresi luze bat egin dute eta ho-netan sei ur-ate haundi, itsasoa goiti ari denean ireki eta beheiti abiatzean hetsi egiten direnak. Mementoan ha-mabi hektaretako eremua estaltzen du urak eta geroago hirurogei hektareta-raino haunditu gogo dute.

DONIBANE LOHITZUNEO KANTARI EGUNA

Hirugarren urtea aurten muntatu dela kantari eguna Donibane Lohitzu-nen. Maiatzaren hogeita hamarrean ira-gan da egun hori. Aitzineko urtetan bezanbat arrakasta ezagutu du. Aurten ordea, zerbait berezi gertatu da kan-tarien mailan. Propagandan agertu ize-neko zenbait kantari ez baita plazara agertu gero. Etxemendi-Larralderen, Maite Idirinen, Errobi talde berriaren, Odol Berriaren eta Eneko Labegeriren falta nahiko ageri izan da. Jakin du-gunez, hauek denek ez dute parte har-tu, kantaldi horren eratzaileekin ados ez zeudelako. Ez dugu arazo hau he-men xuritu nahi, ez baititugu batzuen eta besteen arrazoinak aski barnatik ezagutzen. Baina, horrela segituz, ez daiteke gehiago esan Kantariaren eguna denik, ezagutuenetarik multxo bat ez bada agertzen. Hauen falta zinez da-mugarri baita entzuleentzat.

Ez ote liteke, biderdi egiten ahal, egun hori kantariak berek antolatuz. Baina hortarako ere zerbait premia-tsu eskas dute ipar aldeko kantariak eta da beren arteko batasuna. Pilota-riek, dantzariak, eta txistulariek badi-tuzte beren batasunak. Ez da, bestal-de, kultur batasun eskasik. Kantariak aldiz, ez dute orain arte, batasun ba-ten egiteko nahikunderik agertu. Da-torren urteko, beharbada?

Gexan Lantziri

ataun

GARAIPEN JAIK

Beharbada izen horrek norbait harri lezake, eta horregatik hau argitzea goaz, ahal den laburren.

Duela hiru urte, herrian sortu zen kezka bat zela eta, jaiak aldatzeko asmoa nagusituz joan zen. San Martin eguna negu gorrian baita, eta egia esan askotan festa-giro ez zen kanporako izaten. Hau horrela izanik, egun egoiki bat bilatzea pentsatu zen, eta ahal bazen herriari zerbait esango ziona.

Ez zegoen non aukera haundirik, eta azkenik 1584.eko ekainaren 15a hartu zen, egun berezi bezala. Baina zer gertatu zen bada egun horretan? Bolada hartan Ataungo herriak eliza bukatua zuen, eta Lazkaoko Jaunak bere harma-harria elizako horman jarri behar zuela eta, eztabaida bat sortu zen. Herriak, bidezkoa den bezala, bere harma-harria jarri nahi zuen, eliza berak egina baitzen... Baina garai hartako jauntxoek, erregeren inguruan eta eragin haundia zuten, eta beste leku batzutan ere bai.

Ataungo herriak ordea hauzia aurrrera eramatea pentsatu zuen, eta hala egin ere. Urte askotako borroka izan zen. Eta azkenean hor goian jarri dugun 1584.eko ekainaren 15eko erabakiz, Ataungo herria irten zen garaile, eta bere harma-harria elizako horman jartzeko eskubidea irabazi zuen. Erabaki hau Valladoliden eman zen.

Dirudienez garai hartan ere gora behera hori zela eta, festa haundiak izan omen ziren, horrelako borroka bat irabaztea ez baita txantxetako gauza.

Hau dena ikusirik, aurtun ere ospakizun hau dugu gogoan ataundar guztiok. Eta borroka hori gogoratuz ospatuko ditugu gure jaiok. Gaurko borroketarako ere eredu izan dadila. Gure aurrekoek, bat irabazi zuten, eta guk?

EGITARAU

Festa aurrean Jakintzaldia ukan dugu. Eta ekainaren 13an HAURREN EGUNA dugu. Honetarako HAURKIDE elkartekoek egun eder bat antolatuko dute, bertan kalejira, meza, haur jolasak. Dantzari txikiak saioak, haurren elkarteko bazkaria, eta arratsaldean erromeria SAKABI eta EGAI-NAZPIrekin, direlarik. Egun honetan margo eta idazlanen erakusketa irekiri egongo da.

14ean kalejira baten ondoren HERRI-AFARIA. Laguntzaile bezala LAZKAO TXIKI, AGIRRE eta ORIA ANAIK. Hauzoko guztiok han ikusiko gara.

15a, garaipen egun berezia; goizetik kalejira, toka txapelketa eta LIZASO eta LAZKANO bertsoan. Arratsaldean bertsoaren bigarren saioa eta JAIK taldearekin dantza saioa. Hurrengo egunez ere iluntzean dantza saio bat izango da.

16, azken eguna, goizean kalejira eta Goiherriko DANTZA taldearen saioa. eta arratsaldeko 6terdian JAIALDIA: bertan AMAGAR, JOKIN LASA eta

HIBAI REKONDO izango dira. Ondoren berriz ere dantza saioa, JAIK taldearekin.

Eta horrelaxe joango dira Ataunen aurtengo GARAIPEN JAIK. Batzuen tzat ez da nahikoa izango, baina antolatuko den borrokan antolatzeak, ahal dena egin da; beste urte batetan, gauza patxada haundiagoz hartuko al da. Izan ere azkeneko unean egiten diren gauzak, nahiz borondate onenarekin egin, ez dira nahi bezala irteten.

BERRIAK

Labur labur zurrumurru batzuekin bukatzea goaz. Beste lanen batetan gauza hau gehiago sakondu eta aztertzeak itxaropena badugu. Hor goi mailako jende hori Joxemiel Barandiarani omenaldiren bat eratzekotan omen da... Aia hauzoko jendea antzerkirik ikusi gabe gelditu da, bertako apaizak eliza utzi ez dielako... Eta azkenik langileria; Kerejeta lantokiko langileak ere, eguerdian «bocadillo» lehorrak ohiitzen hasiak dira.

andoain

Aindoaingo ikastolako ikastaroak amaiera ona izan dezan, Batzordeak, EUSKAL JAKINTZA ASTEA eratu du. Urte guzian ixilik, apalik, eten gabe, ikastola aurrera daramaten gizakiek, alaiki eta agerian azaldu nahi dute bere lanaren amaia. Ikastola barruan ibili ez denak, han barruan egiten diren lanak zein neketsuak diren ez daki: maxiatzea errazagoa noski! Nire bihotzaren barru barrutik zorionik haundienak opa dikizuet: nire lumatxo honi, muturrera ez datorkio, zuek goraitzeko merezi duzuen izkia. Euskal hiztegiak eta Euskaltzaindiak ez dute oraindik sortu zuen lanari ongi datorkion hitza. Bitarte hortan, nire bihotzeko zorionik sutuena eta nire lerro gaixo hauek, zuek aurrera bultzatzeko izan daitezela. Hortarako nire beharrik ez duzue izanen noski, baina hor dihoakizue nire tanto koskor hau. Zorionak berriz eta mila esker. Aurrrera!

Hona hemen eratu duten jaialdiaren egitaraua:

Hil honen 12.an. Arratsaldeko hamarretan. Antzerkia: TXAPELA BETE HURI. «La Sallen».

Hil honen 13.an. Goizeko 10,etan: Meza Nagusia.

Eguerdiko 12,etan. Pertsulariek.

2,etan. Herriko bazkaria.

Hilak 14-15-18-21. Arratsaldeko zortziretan. Itzaldi mamitsuak. «La Sallen».

Gaiak: Haurtaintokiak (Mahai ingurua). J. Cuenca. J.A. Gorostidi.

Ikastolak (Mahai ingurua). Mugika J.M.-Otermin. A.

«Profesional» ikastetxeak. Mahai ingurua. Eguzkiza J.-Santamaria C. Garate, A.

Euskal Ikastetxe Nagusiak: Mahai ingurua. Zeberio J.M.-Eizmendi J.M. Agirrebaltzategi P.

Hilak 16-22. Arratsaldeko 8,etan. La Sallen. Zine irudiak.

Hilak 19. Gaueko 10,etan. Abeslarien aldia. Leta Xabier, Valverde Antton eta Lurdes Iriondo.

Hilak 20. Dantzarien eguna: Andoaingo Lizar-Makil taldearekin, Euskal-Herriko beste zazpi talde.

Egun Hortan, seguru asko, berrogei eta gehiago urtetan dantza egin ez dena azalduko du gure Aindoaingo taldeak, hots, AZERI-DANTZA.

Aste guzian edo hobeto esan egun guzi hoietan, agerian egongo da Liburu eta Disko azoka.

hernani

ZIGOR PASTORAL-ANTZERKIA

Jakin zenuten Ekintza taldeak lehen aldiz antzezturiko Zigor Pastoral-Antzerkiaren berri. Hain gustora egon zen jendea! Zenbaitek esan digu «go-seak» irten zuela antzokitik, pozik ikusi eta entzungo luketela berriz. Ez da harritzekoa, obra ederra bait da, jendearen gustokoa, errealitate bat agertzen duena.

Orain bigarren ekinaldia ikusi ahal izango dugu Ereñozu bailarako Elizan. Ekainaren 16an antzeztuko dute berriz, gaueko 10,30etan. Ereñozu eta inguruetako jendeak badaki nora jo egun horretan. Dena dela, Hernaniko jendea ere abiatuko da Ereñozurantz «Zigor» berriz ikustera.

HARRI BURNI

Harri Burnik antolaturik hona hemen Luistar egitaraua:

Asteazkena, 16.—Hitzaldia Hernaniko Udaletxean. Gaia «Euskal langile mugimenduaren historia». Hizlari: Mikel Ugalde.

Osteguna, 17.—Euskal Liburu eta Diskoaren eguna.

Larunbata, 19.—4,30etan haurrentzat jaialdia: Jokuak eta txaranga. 10,etan Aitor Antzokian Goaz taldeak Daniel Landarten «Hil-biziak» antzerkia antzeztuko du.

Ingandea, 20.—Etan Goitzereste.

10,30etan Herri Meza.

12etan Irazusta Zineman bertsolariak. Kantatzekoak hauk dira: Zeberio, Matxinandiarena, Mendizabal eta Bittor Agirre.

2etan Bazkaria.

5etan Herri soinu tresnak. Txalaparta, tobera, adarra, muxu-kitarra, txistu, trikitixa Hernaniko enparantzan.

7etan erromeria.

ZENBAKI BEREZI BAT

Bai, hernaniarrentzat zenbaki berezia izango da datorren asteko Zeruko Argia. Ia ia, Hernaniri egokitua izango dela esan dezakegu. Hernaniko gora-behera batzuk, Hernaniko arazo batzuk, Hernaniko egoera batzuk aztertuko dira datorren asteko zenbakian. Interesgarri izango litzateke Hernaniko jendeak irakur lezan eta ahal den neurrian zabal lezan. Ea bada, Sanjuanak izan daitezela harpidedun zerrenda haunditzeko. Harpide garenok ere saiatu behar dugu, ahalegindu. Ea Sanjuanetan Hernaniko harpide bakoitzak harpide berri bat egiten dugun.

azkoitia

IKASTOLAREN ALDE JAIALDIA

Lehenengo larunbatean, maiatzak 29, Herriko Ikastolak jaialdi bat antolatu zuen herriko pelotaleku nagusian.

Bost bertsolari izan genituen gure artean: Larrañaga, Lazkao-Txiki, Lopategi, Azpillaga eta Agirre.

Jaialdiari hasera ikastolako dantzariak eman zioten eta, berriro, jaialdiaren erdian dantzatu zuten, dotore eta airoski dantzatu ere.

Bertsolariak ikastola oso goian aurkeztu ziguten, lirismoz betetako bertso bikainez, baina, behar bada, errealtate gogorretik at, hots, ikastolaren beharrek eta arazoak azaldu gabe.

Jendeak nolabait erantzun zuen, baina gutxitxo zen aukeran herriko pelotalekuan bildu zena. Ikastola herri ekintza denez, herriaren erantzukizun sendoagoa merezi du. Ematen diogun baino askoz gehiago zor diogu geure ikastolari, geure herriari, geure buruari.

iruiña

—Bertsolari saio batekin eman zaio amaiera Salesianotako ikasle izandakoek bertsolaritzaz antolatutako zikloari. Jendearen urritasuna gainditurik saio arin eta alaiak aurkeztu ziguten Agirre, Lazkao, Larrañaga eta Lizaso gazteak (laurak Azpeitiarrak oker ez bagaude). Bi aste lehenago, hitzaldi bat eskaini zuen Juan Mari Lekuonak Bertsolaritzaren nistoriaz eta moldaketaz. Pentsatua zegoen beste hitzaldi ez zen egin X. Le-tek bere ezin-eotri adierazi bait zuen.

—San Ferminetako festak hurbil daude eta giroa prestatzen ari da. Lehendabiziko protestak ere sortu dira Udaletxeak «barraketarako» aukeratu duen tokiarengatik: Gaztelu-inguruan jarriko dira aurtur zirkoa eta bestelako tramankuluak, atsedenerako apropos den toki eder bat uda guztirako alferrik galduaz.

Eta Sanferminetako bezperarekiko haurtzen jarraituz, Aiumtamen-duak agertu du programa ofiziala. Azken urteetako hutsunea ere hor darrai: euskal kutsuko ospakizunik eza. Honetaz oharturik, Iruineko zenbait erakundek, (Salesianotako ikasle-ohiek, Amigos del Pais, Club Deportivo Navarra, Gaztedi, Mutiko-alaiak eta Arturo Campion ikastetxeak) eske bat bidali dute huts hori ahal den moduan zuzenduz nahirik. Badirudi Udaletxeak onartu duela eman zaion ideia eta Bertsolari saio bat moldatuko dela. Eguna eta ordua aurreratzeari gehiegi liteke, baina ziur asko igande goiz batean egingen da, Aiumtamen-duko plazan bertan. Gure iritziz bederen, ez du hau pauso makala San Ferminetako festak euskalduntzearen alde.

—Hilabete oso batez, Iruinea zinerik gabe utzi duen greba bukatzeri doa. S.A.I.D.E.-ko enplegatuek, Batzar batean erabaki zuten legal aldetik eramatea beren borroka; beraz, gisa honetako lehen greba izan da; baina, legala izan da ere ez zaie errespetatu beren huel-

garako eskubidea, eta horrela, indarrez, Carlos III zinetokiaren ateak zabalerazi zituzten okasio xelebrearekin gainera, Fernández de la Mora jaunaren hitzaldi eguneun.

—Diputazioaren erabakien artean aurkitzen dugu hurrengo berria: 505.000 pezetako subbenzioa ematen zaio Artur Campion ikastetxeari, 1975-76 ikastaroagatik.

—Hauzo elkarteak bizirik daduzkagu Iruinean, nahiz eta oraindik gehienak legalizatu gabe egin. Honela, San Jorge haurtegiak erakusketa bat muntatu du hauzoko problemak eta kezak aztertuz, baita eranskailu bat zabaldu ere, hauzo erditik pasatzera doan bariantea gaitzetsiaz.

azpeitia

BADA GARAIA ETA AURRERA!!

Bada garaia gure euskara ikastetxetan sar dadin. Bada garaia euskara irakaskintzari itsasteko. Hitz hutsaletatik, esaldi antzutatik, «costumbre sagrado» horiek etenaz, zerbait konkretotara egitera pasatzeko orduan gaude.

Eta zerbait ona eta funtsezkoa egin nahirik hasi zaizkigu, zorionean hasi ere, Erruki-etxeko lekaimeak euskara beren irakaskintzan sartzen!! Maisua ere ez dute nolanahikoa aukeratu: Iñaki Olarte iaiaoa alajaina! Euskarari erabat atxikia den irakasle txiki egokia. Astean bi egunetan ematen ditu bere ikasgaiak. Eta esan behar dugu, ikasle eta lekaimeen aldetik harrera ezin jatorragoa izan duela.

Erdal eskolen artean, guk dakigunez, irakaskintzarako orduetan euskara sartua duen aurrengo ikastxea hauxe dugu. Ez dadila bakarria izan!! Aurrea beste eskolak!

IKASTOLAKO BERRIAK

Loiolako Ikastolaren Batzar Nagusia hil honen 26an egingo da. Azpeitiko Ikastolako berriz hil honen 18an. Batzar Nagusi honetako lan-zerrenda honoko hau izango da:

—Sarrera-agurra eta aurtengo ikastaroaren xehetasunak. Gai honen azalpena Xabier Aranguren Lehendakariak egingo du.

—Aurtengo ikastaroko heziketa arazoak. Arlo honetaz andereñoak arduratuko dira.

—Aurtengo ikastoran zehar antolatu diren hitzaldi eta jaialdien laburpena. Pundu hau Leopoldo Etxeberia idazkariak agertuko du.

—Diru kontuaren agerpena.

Gai honi Keja Bereziartua eta J. Manuel Balberdek helduko diote, diruzainak biok.

—Batzerde berritzea.

—Galde-erantzunak. Elkarrizketa.

Batzar lekua: Betharrandarren aretoa.

Ordua: iluntzeko 9.

Azpeitiko Ikastolak zozketa bat eratu du. C. O. M. Koperatibak eman duen «libreria» eta «Electricidad Esnaola-k» eskaini duen telebista bat dira zozketa gai. Erregali hauek Arzubiko «Uitinean» ipini dira. Txartel bakoitzaren salneurria 25 pezeta.

HITZALDIAK

Herri honetako Iraurgi elkarteak hiru hitzaldi antolatu ditu, hil honen 11-14 eta 15erako. Ordena honetan izango dira:

Hilaren 11. Idoia Estornes: 1876gn urteko Foruen galera.

Hilaren 14. Leopoldo Etxeberria: Langile eta abertzale mugimendua.

Hilaren 15. Joxanton Aiestaran: Estatuto arazoa Ilgarren Errepublikan.

Hitzaldiak Antxietaren etxean gaueko 8 t'erdietan.

ANATSAN

durango

Hau irakurtzen duzuenerako, egina izango du lehen ekintza herriko Famili Elkarteak.

San Antonioak direla eta, herrian dauden beharritzen erakusketa bat atondu zuen Andra Mari elizpean.

Horrelako elkarteak, toki askotan jarri dira martxan, batez ere hirigintza arazoei begira, nahiz eta ekintza eginkizunetan hedadura haundiagoa izan; hainbat herritan aurpegia eman diote Udaletxekoei herriko gora beherak direla eta.

Gure herriko elkarteak hainbat denbora darama ofizialki onartua izan den hitza itxaroten; noizbait helduko zaio agian.

Elkarte hori sortzeaz, bi izango ditugu herrian: Gerediaga eta hau. Lan berdin xamarra egin dezaketenez, gero zergatik bi eta ez bat bakarra?

Ba... horixe! hori ezina delako.

BAZKO BATZARREA

Gerediaga elkarteak bi biltzar nagusi ditu urtean zehar nahitaezko: urte buruan eta Bazkoetan.

Urte burukoa, Astolako bere etxean egiten du, baina, bestea, herriz herri egiteko ohitura du. Aurtengo hau Izurtzan egingen dute Ekainaren 17an.

EMAKUMEAK SINDIKATZEN

«Emakumeak zapalduta aurkitzen direla, klase berezi bat izateraino helduz» eta Catalunyatik datorkigu emakumeentzat askatzaile mugimendua.

«Munduko emakume guztiak batu zaitezte!» (baita Durangaldekoak ere).

Araza honetaz ez datoz, Catalunyan, mugimenduko emakume guztiak bat. Ondo legoke iritzi desberdinak azaltzen hastera.

Zeren, niri heurrek esan didatenez, langile mugimendua —batasuna alde guztietatik eskatzen den garai hontan— bitan banatuko ote da ba, ar eta emeen arabera?

JAIAK

Denak aipatzea ezina. Baina jakin egizue Ekaina hontan, 6 hitzaldi, 4 dantza jaialdi, 4 abeslari jaialdi, bertsolari jaialdiak 3, filmak, erakusketak eta nik ez dakit zer gehiago izanen dugula hil hontan Durangoan.

Ez ote gara aspertuko?

oiartzun

UDALETXETIK DEIA

Herriko jaietan («Xanixtebanetan»), Oiaztzun izeneko errebista argitaratzeko asmoak dira eta oiartzuar guztiak jaso dezaten, kanpoan bizi diren herriarrei ere bidali egin nahi zaie. Hortarako orde, hauen zerrenda osatu behar.

Beraz, familiakoren bat kanpoan dutenak, pasa bitez lehenbait lehen udaletxetik beraien izen-deituraz eta zuzenbidea utziz. Guzti hau behar beharrezko baita, zenbat ale atera behar diren jakiteko.

ALTZIBARKO KAPILLA

Apirilaren 24ean, larunbatez, eman zitzaizen hasera bertako elizkizunei. Geroztik, eta oraingoz behintzat, jai bezperatan, 6,30etan euskaraz meza izaten da eta jai goizetan, 11etan, gaztelaniaz.

Kapilla hau, Esteban Dohatsuaren luzagarri bat da; ez da parrokiarekin eteten. Gainera, elizkizunetaz kanpo, beti hauzoaren zerbitzutan izango da. Elizkizunetara ez mugatzea beharrezko da. Fruitu asko eman dezake. Batzorde hor dago eta jendea ere bai.

GOTZAIK GURE ARTEAN

Maiatzaren lehen egunetan, bi gotzaiak gure herrian izan ditugu. Bai parrokiak eta bai Altzibarko kapilla berrian, mezak eman dituzte. Bestalde, Gurasoen Elkarte, Katekista, Altzibarko kapillaren batzordea, Herriko Maixu, Ikastola, gazte t. a. ekin mintzatu dira.

Gauza interesgarriak azaldu da eta badirudi oso pozik joanak direla. Ea ba, denon onerako izan den gotzaien ikustalditxo eta lanean gogor iharduten dugun.

SAN ISIDRO (Iñakik)

Aurten ere San Isidro eguna iritxi eta joan zaigu. Urtero bezala, oiartzuar baserritarrek hor izan dituzte, meza, pelota partiduak, bazkaria jatetxe batetan (emakumezkoak berriz non?) eta arratsalde, errosarioa Munaundi mendian. Hemen, ba ote zegoen gizezkorik, D. Juan Frantziskoz besterik; mutil kozkorak lagundurik, baserritarrek aserik. Ez ote zen nahikoa errezatu goizetik?

Hontaz kanpo eta arratsalde, dantza saioak kontsejupean eta Txikierrin. Halaz ere, ez omen zen Munaundira joan eta gero dantzan zebilen askorik.

Dena den, bejondeizula San Isidro; bejondeizula baserritar; bejondeizula etxeoandrea!

Izenburu hontaz ezagutzen dugu, Yon Oñatibiaren zuzendaritzapean, Lartaungo Folklore eta Musika sailekoek eskaintzen diguten ikuskizuna. Orain urte gutxi egiten zen euskal show zelakoaren antzekoa da. Euskal irudi batzuk aurkezten dizkigute; abesti, dantza, bertso t.a. Bosten bat herritan azaldu du eta nik ikusitakoa... gauza pollitta.

Beste ikuspegi batez, askoz ederragoa eta esannahi haundikoa bihurtu daitekela nago. Gainera, nori begi-

ra egina ote? Badirudi, batipat erdal-dunei begira egina dela. Egitaraua, gaztelaniaz (abesti eta dantzen izen buruak euskaraz) eta aurkezle: Pello Kirten. Honekin guztia esana dago, noski.

LARTAUNGO BATZARRA

Otsailaren lehenengo egunez egin zen batzar nagusian gelditu bezala, berriro batzar bat egin beharra zegoen Lartaun desegin ala batzorderako jendea aurkitzeko.

Gauzak horrela, eta jendea zerbait kezkatu ondoren, maiatzaren 23an egin dako batzarrean Lartaun aurrera (?) doala agertu da; baldin aurrera doala esatea, batzorde berri bat eta legearen babes eustea bada.

Egia da bai, ez dela gutxi; izan ere taldeak badaude; bai kultur aldetik, bai kirola aldetik ere, baina ze esan nahi ote du ia mila bazkide inguru izan eta 23 bat batzar nagusi batetan biltzeak?

Dena den, lanerako prest dagoen jendea bada, eta ekin!

arrasate

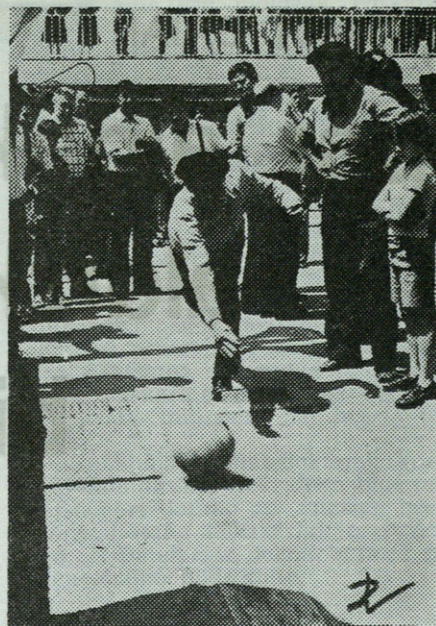
ESKARI BAT

Udal Etxeari eskari bat egin nahi diogu. Herriko jaiak hurbiltzen ari dira eta, urtero bezalaxe, egitarau edo programa bat eginen da. Herriko lehen erakundeak edota bere babespean gainontzekoek moldatzen dutena nolabait jakin eraziko digute. Orain arteko egitarau hori, artikuluren bat kenduez gero, erdara hutsean egina izan da. Baina gauzak aldatu behar dira. Baldin geure hizkuntzari bultzada bat eman nahi badiogu, bestearen mailan egon dadin, guztion lanaz izan behar da eta Udalak eredu izan behar du. Jubilatuen egunean alkate berriak esan zuen legez: «lehendabiziz, gurea delako, euskaraz egingo dut...». Egia hau azken mugaraino eraman behar dugu hasi garen abiadura honetako helburua lor dezagun. Udalak Foruen berrezarpena eskatu berri dio Erregei eta Bergarako batzarrean parte hartu du, han erabaki ziren puntuak onartzuz. Foruek dakarten ondorio bat euskararen ofizialtasuna da. Beraz, Udal Etxeari eskatzen dioguna hau da: berak gure hizkuntzari barruko ofizialtasun bat eman diezaiola. Eta orain du aukera eder bat. Alkatearen agurra, iaieen egitaraua eta agertu ohi diren xehetasun guztiak bi hizkuntzetan jar ditzala eskatzera ausartu gara gaur, ausardia baldin bada... Hau lehen urratsa izanen litzateke, euskaldunon helburua honetan ez baite gelditzen, handiagoa baita. Baina aurreko batean genion legez, hasera beharrezkoa dugu bukaera lortzeko.

aiete

MANUEL MATXAINI OMENALDIA

Ez da omenaldi zalea gure Manuel. Omenaldi konturik aipatzerik ez zuen nahi. Beronek esanda inork gutxiak ja-

kingo zuen omenaldia egin behar ziote-nik. Astearen buruan askotan bixitatzten gaitu, halere hitzik ez zigun esan. Kanpotik jakin behar izan genuen.

Aurretik ez badiogu aipamenik egin ere, bihoakio, ondotik, esker onezko aipamentxo hau. Izan ere, inor badata, Matxain dugu Zeruko Argiako bertso-jartzailea. Zeruko Argian Matxainek argitara eman zituen bertsoz USTE GABEAN deitu liburua argitara eman zuen Auspoak 1969garrenean. Geroztik ere beste liburu bat osatzeko hainbat bertso badu astekari honeta argitaratua.

1916garrengo urriaren 13an jaio zen Manuel Matxain, Donostiako Aieteko Txabola baserrian. Eta hortxe bizi da eta horreraxe biltzen da bere lanak bukatzen dituenean.

Apustu bat zela merio hasi zen Matxain bertso-jartzen. Honela dio berak: «Ta, beti gertatzen dana, jokoa egin genduan zeñek bertso obeak jarri. Euskaldunak, gaienak beintzat, erdi bertsolari ta erdi jokalaria gera, ta gure seta guziak zerbait jokatu bukatzen dira. Guk iru txuleta jokatu ginduzen. Ta erabakitzeko juradu ona jarri ere: Euskal Akademiara, bertso-paper-txapelketa- ra, bialdu gure bertsoak edo lanak, eta berak erabakitzen zuenarekin danok konforme».

Bigarren saria irabazi zuen urte hartan. Geroztik sari bat baino gehiago merezi izan dute Manuelen bertsoek. Lehen saria ere merezi izan dute behin baino gehiagotan.

Manuel ez da setatsua, baina ezta egunero txaketaz aldatzen dan hoieta-koia ere. Bere iritziei eta jokabideei saldukeriarik egin gabe besterenak errespetatzen dakien gizona dugu. Demokraziaren alde gerratea egin zuen eta horren alde borroka egin du bere bizitza osoan. Demokraziaren, langileen eta euskararen aldeko gaiak ditu gogozkoenak bere bertsoetan.

Egun haundia izan zuen igandean Manuel Matxainek Aieten. Baina ez zen geldirik egon, jendeari poza ematen saiatu zen, bertsoetan eta bolan ihardu- naz. Bertsolari, bolari eta tokalari on bati ez ezik gizon on bati ere egin zion gorazarre igandean Aietako jendeak.

Ipar aldeko aldizkariez bi gogoeta

G. Lantziri

Aldia hontan, ipar aldean argitaratzen diren kaseta aldizkarietaz nahi nituzke bi gogoeta egin.

Hona, hasteko, zer den argitaratzen ipar aldean. Aipa ditzagun lehenik euskara pixka bat sartzen duten erdarazko hasetak. Hor ditugu: «Le Miroir de la Soule» deitzen den hama-boskaria; «Le journal de St-Palais» deitu hilabetekaria; «Elgar», Pariseko euskaldunen hilabetekaria. Lehena eta hirugarrena Baionan inprimatuak dira, bigarrena aldiz Donapaleun. Ez dakit xuxen zer heineko tirada duten. «Enbata»-k, berriz hasiz geroztik, lehen bezala euskarazko artikulu bat edo beste da dakar beti eta horrez gainera espainolezko beste bat. Honen tirada bi milako hori da.

Aipa dezagun ere «Berriak» agerria. «Biga» deitu Pariseko euskaldunen batasunak Baionan argitaratzen duena, noiztenka euskara baliatzen baitu bere lerroaldietan.

«Euskaldunak» deitu E.H.A.S.-en hilabetekaria, molde berriturik argitaratzen hasi zaiguna, frantsesari eta espainolari bezanbat leku ematen hasi zaigu euskarari, aldizkariaren lehen hostoak honi eskainiz gainera. Urrats bat aipagarria beraz. Hau hiru mila aletan ateratzen dute. Gehienik hego aldera zabaldua.

«Gernika», ipar aldeko ikasleen arteko hilabetekaria. Aldi oro bizpahiru artikulu euskaraz ematen dizkiguna. Tirada: mila bostehuneko hori. «Mende Berri»-koek argitaratua.

«Mezulari» eta «Denak Argian», ipar aldeko apez batzuek erdaraz, euskarazko zenbait artikularekin, beren parropietako fededunentzat argitaratzen dutena. Lehena hilabetero artaratzen da eta Lapurdin barne aldean 5.000 aletan zabaltzen. Bigarrena bi hilabetekaria dugu, itsas-mendi zabaltzen dena.

«Herria», astekari bakarra, dena euskaraz, azken horrialdeko frantsesezko artikulu luze bat salbu. Ipar aldeko laborariei itzulia. Tirada: lau milako hori.

«Gure Herria», bi hilabetetarik aspaldiko urtetan argitaratzen den aldizkaria. Frantsesez gehiena. Tirada: 700.

Euskara hutsean argitaratzen zaizki-

gunak hiru ditugu bakarrik: «Hitz» (tirada: bi milako bat), «Otoizlari» Belokeko aita beneditanoena (tirada: 1.000) eta «Zabal» hau (tirada: mila). «Hitz» eta «Zabal», biak abertzalesozialistak diren intelektualei zuzenduak eta gehienik hego aldeko irakurlekoari zabalduak.

Hor ditugu ere, alderdi politikoen aldizkariak: «Zutik», «Hautsi» eta «Alderdi». Bai eta langile erakundeak: «Sugarra» (L.A.I.A.) eta «Lan Deya» (E.L.A.) Hauek euskaraz eta espainolez argitaratzen direnak. Hauen tiraden berririk ez dakigu.

Hemen lerrokatu ditut aldizkari eza-gutuenak.

Bi hitzez errateko, hemen aipatu ditugun kaseta ta aldizkarietarik hiru («Zabal», «Hitz» eta «Otoizlari») euskara hutsean eginak dira. Beste sei frantsesez eta euskaraz: «Herria», «Elgar», «Gure Herria», «Gernika», «Denak Argian» eta «Mezulari». Beste bi frantsesez, espainolez eta euskaraz: «Enbata»

eta «Euskaldunak». Eta beste bost espainolez eta euskaraz: «Zutik», «Hautsi», «Sugarra», «Alderdi» eta «Lan Deya».

ANIZTASUNARI: BAI ALA EZ?

Behin baino gehiagotan entzun dut: «euskaldunen ahulezia, anitz alderdi, mugimendu eta kaseta-aldizkarietan aritzea da. A! denen artean munta ba geneza mugimendu haundi bat eta kaseta eder bat, orduan segur ba genuke indar eta irakurle!».

Ene iduriko segurik, hori ez da baste gauza segurra. Zeren xede horren ondok ibiltzea, ametsetan ibiltzea baitzait. Zergatik? Inongo populu eta gizarterik ez delakotz horrelako xede baten betetzera heldu. Ezin obratua delakotz hain zuzen!

Bestalde, euskaldunak ere, beste herri askotan bezala, aniztasunari gehiago atxikiak gara, batasunari baino. Eta zorionez, erranen dut. Zeren batasunak askotan berdintasuna sortzen baitu. Batasun berdintzailearen kontra, aniztasuna behar dugu beraz zaindu, zeren libertatearen oinarri baita aniztasun hori edo delako pluraltasun hori.

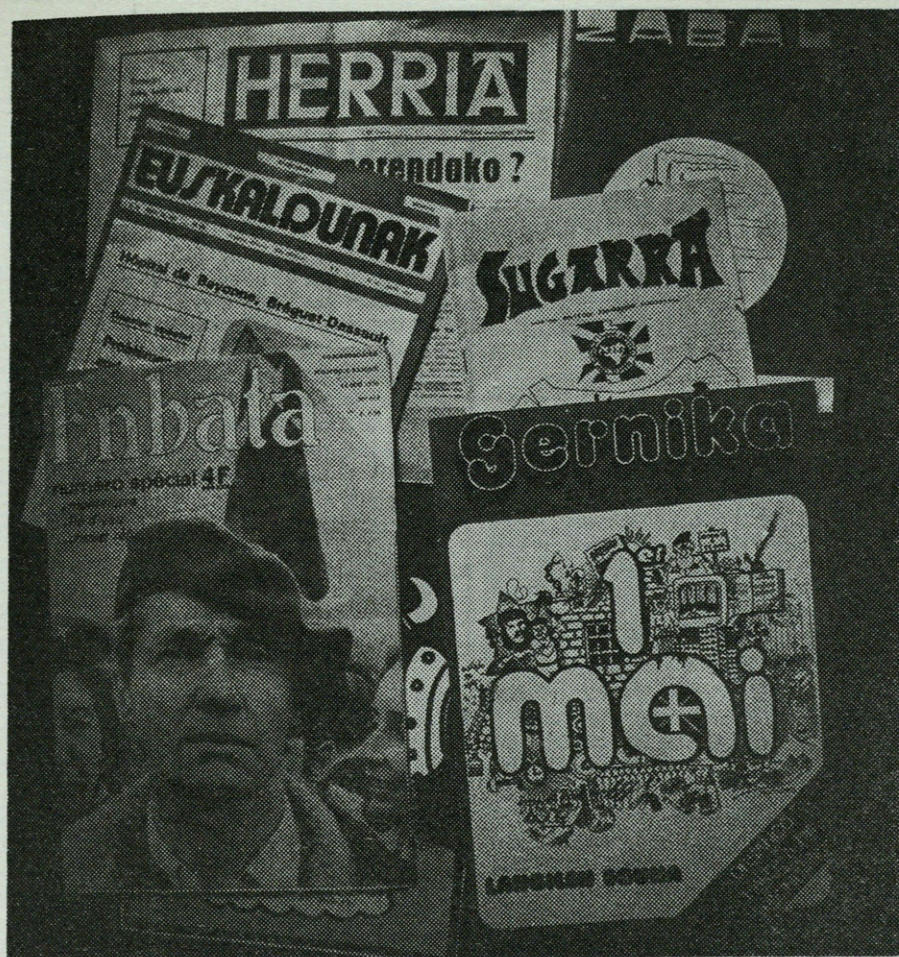
Aniztasunaren alde izateak ordea ez du erran nahi, elkartasunaren kontra behar dela izan. Baina alde. Aniztasunaren balioa, elkartasunean aurkitzen eta emendatzen da, zeren bestenaz aniztasuna elkarretarik bereizle eta elkarren desegile bihurtzen baita. Elkartasun haundiago baten beharra bai, ba dugu la euskaldunek, dudarik ez. Zeren beste herrietan gertatzen den bezala, gure herrian ere, talde desberdinak batzu besteak bereizten duen zer berezia, askotan gauza ttipia ororen buru, batzu besteak elkarri lotzen duena baino gehiago kontutan hartzen baita, eta horrela elkartasun batetara heltzera ez uzten.

Beraz, batasun berdintzaileari, ez! Anitzen arteko elkartasunari, bai!

Har dezagun etsenplu xume bat. Eman dezagun hemen izendatu ditudan aldizkari guztiek bat egiten dutela. Alde batetik, bakoitzak bere nortasun laxoago eta ahulago baten sortzeko. Ondorioz, talde bakoitzak hunkitzen zuen jendea ez da berdin interesatua, motibatua izanen. Batasun delako horrek ez du ororen buru talde guztiek den artean hunkitzen zuen baino irakurle gehiago hunkiko eta ordaindu dituen aldizkarietan idazten zuten guztiek ez dute berdin idazten ahalko. Irakurleekin batera idazle batzu ere galduko lirateke orduan.

Horrelako batasuna beraz, ez liteke urrats batez aitzinago joaitea izanen euskaldunok daramagun herriburrukan. Eta bestalde, laster joera batek har lezake besteek gaina, eta joera bakar bat beste guztien gainetik hasten delarik ba dakigu zer bidetara den lertratzen.

Talde anitzen artean aldiz, Elkartasun bat munta liteke, eskari edo eginkizun gutien batzuen inguruan, gainerateko sail eta punduetan, talde bakoitzak beregaintasuna atxikiz. Horrela,

dar eta iraupen, talde bakoitza zinez partzuer bai liteke besteekin hasi duen elkar-lanean. Dударik ez da, horrelako elkartasun batek nortasun gehiago, erran nahi baita kontzientzia eta errespontabilitate gehiago galdatzen duela, talde bakoitzari, presuna edo pertsona bakoitzari bezala.

Gisa hontako Elkartasun bat sortzen bezala ari da, egia erran, ipar aldean aurkitzen diren hamazazpi kultur batasunen artean, frantses gobernu ta administrazioari buruz kultur eskarien ageri oinarritzko baten moldatzeko eta haien ganik erantzun serio baten erdiesteko. Eta ez da errana, eman dezagun. «Herria» kasetaz ez badu berri-zapenerako biderik hartu nahi edo, ez da errana beraz, hauek denen artean ez dezaketela iker, ipar aldeko euskaldun irakurlegoak egun eskatzen duen astekari berri baten ateratzeko zer ahalbide edo posibilitate den, eta diruaren problema gainditzeko bidea aurkitzen bada, astekari berri bat abiaraz! Zer ametsa...! Hala gerta baledi...!

Idea berari sailean egonez, ez zait iduritzen ere Euskal Herri guziriako on litekeen astekari bat egun eta egunkari bat bihar egiten ahal dela. Beste herrietan ba dira segur, baina eskualde bakoitzak ba du gutienez bere egunkaria, bizpahiru ez dituelarik. Hori, zerbait arrazoinen gatik da. Alde batetik irakurlea hurbilagotik interesatzeko, bere eskualdeko berriak kanpokoak baino xehekiago emanez. Eta bestetik, aniztasunaren edo pluraltasunaren begiratzeko. Ipar Euskal Herriko kasuan, duela bi urte oraino hiru egunkari erdaldun ba genituen. Egundun, bat bakarra

dugu: «Sud-Ouest». Eta honek, hasi La Rochelle-tik ta Hendaiaraino bere eskutan dauka egun kasetagintza. Monopolio osoa dauka. Biarnoko, «Eclair-Pyrénées» eta «La République» egunkariak ere bi urte hontan bere menara milduak ditu. Eta beharbada, «Eclair»-ek ez du beste bi urteren bizirik! Monopolioaren legeak manatu baitu haren geldi araztea. Etxe berak ez baititu hiru egunkari leku berarentzat beti aterako, zeren monopolioaren legea gero ta gehiago biltzea eta berdintzea baita. Kasetagintzan beste sailetan bezala.

Dударik ez da, euskara gehienik laguntzen eta aberasten duen kasetta edo aldizkaria, orain arte segurik, euskara hutsean idatzia dena dela. Ez du inork gogoan pasako «Anaitasuna», «Zeruko Argia», «Herria», «Hitz», «Otoizlari», «Principe de Viana» edo «Zabal», bi mintzairetan egin behar litzeekeela.

BI EDO HIRU MINTZAIRATASUNARI BAI...?

Dударik ez da ordea, politik eta langile erakundeek argitaratzen dituzten aldizkarietan, egungo egoeran, nahi ta nahi-ezkoa dela gutienez bimintzairatasuna, hirukoa ere zendako ez?

Baina, bi-mintzairatasun honek aldatu behar lukeela moldez eta mamiz, ez da ere zalantzarik. Zeren orain arte erabilia denak kalte baizik ez baitu ekaritzen euskarari. Euskararen aitzinamen-eikartasunak izan lezake bizitasun, in-duari. Promozioari. Nolzaz? Zeren, orain

arte erabilia den moldeak, euskarari artikulua xume batzu uzten baitizkio bakkarrik, gaineratekoak erdaraz pentsatuak direlarik. Eta hauek berak euskaraz ere aurkitzen baldin badira, beti presaka beraz gaizki, itzuliak izaten baitira.

Iduritzen zait, kasu hontan, «Euskaldunak» deitu aldizkariak, hartu duen jauntzi berrian, erakusten digula jarraiki behar litzatekeen bidea. Euskarazko, frantsesezko eta espainolezko artikulua elkarretarik bereizirik eman irakurleari, eta ahalaz ez batzu besteen itzulpenak, baizik artikulua bakoitza, nahiz gai beraz izan, mintzaira bakoitzean pentsatua eta ondua izan. Kasu hontan, euskara ez da gehiago bigarren kategoriako mintzaira bat bezala tratatzen.

«Euskaldunak» hilabetekariak kurai kurai haundirekin ireki duen bide premiatsu horri lotuko ote zaizkigu beste bimintzairatako aldizkariak ere? Zendako ez? Batek egin duena, besteek ere egiten ahalgo bilde dute.

IPARREKO IDAZLEAK SOBERA HEGO ALDERAKO ARI...

Gauza bitxia dirudi, segur. Baina, gero ta gehiago iduritzen zait, hala dela. Zeren zer ikusten dugu, ipar aldean argitaratzen diren aldizkari zenbaitetan? Dela «Euskaldunak», dela «Hitz», dela «Zabal» hau bera, gehienik hego aldeko irakurlego batentzat eginak direla. Aldizkari horiek ipar aldean hunkitzen duten irakurlegoa arras hein tipikoa baita oraino.

Egoera hori kontutan hartuta, ez ote liteke ordu, ipar aldeko idazle engaituek gure indarrak haundiena ipar aldeko irakurleentzat egin dezagun? Zeren ipar aldeko idazle engaitu baten egiteko lehena, beste edozein bururakirrena bezala, ipar aldean ipar aldekoentzat lan egitea baita. Beharbada, oraindik behar lukete ipar aldeko idazleek elkarrekin puntu honen ikeritzen hasi, ikusteko elkarrekin zer egiten ahal duten, kasetaritz mailan gero ta bazterrerago utzia ikusten dutan ipar aldeko irakurlearen abantailatan.

Ez dut honekin erran nahi, hurbiltzekorik ere, hego aldean egiten ahal ez dena, ipar aldean ipar aldeko idazleek egiten ez dutela lagundu behar! Orain arte dagiten bezala, jarraituko bide dute gero ere, behar izan deno. Zeren, idazle guztiek arras ongi ikusten baitugu zer harreman aberasgarriak ekaritzen dituen mugaren bi aldeko idazleei. Eta, harreman horiek, gisa guztiz, beharko baitira gero ere segitu eta emendatu, oraindik aberasgarriagoak izan ditezten parte hartzen dutenentzat, euskararentzat eta Euskal Herriarentzat. Xede hori bere esku hartua du, duela zenbait hilabete lotarik atzarri den aspaldiko idazleen elkartek. Agian ukanen bide du aski kementa eta iraupen helburu horren lortzeko.

Horra, idazlan honen izenburuan nion bezala, zenbait gogoeta ipar aldean argitaratzen diren aldizkarietaz. Agian izan den bide dute kontrariorik, zeren kontrariorik gabe ez baita aitzinamendurik!

Gexan LANTZIRI.
ZABALetik

Aldizkarietan argitaratzeko erreguz:

"ERRIA" EGUNOROKOA GURE IZKUNTZAN

Euskalerrriak bizi eta indartu egin nai du Erri bezala. Amets utsa ez ote, ordea, gure izkuntza jatorra egunoroko bizitzatik eta komunikabidetatik kanpora uzten ba'dugu?

Gure ERRIGINTZA EUSKERAZ jatu ta burutzeak eskatzen digun eginkizunetako bat, au da: gure Erringintzari era batera edo bestera eragiten dioten gertakizunak Euskal ikusgunitik eta Euskeraz jaso ta zabaltzea.

Ori lortzeko sortu ta indartu ditugu Euskaldunok zenbait irratsaio ta aldizkari. Bikain ari dira lanean. Ibilli, ordea, egunoro ta orduoro gabiltz giza kiok gertakizunak sortzen. Guk ere, beraz, egunoro ta orduoro ari bearra dugu gertatuak eta gertatzekoak euskeraz jaso ta zabaltzen. Bear orren lagungarri datorkigu ORAIN aspalditik galerazia genduan aukera, eta Euskeraz egindako EGUNOROKO bat argitara eman dezakegu laister.

Euskera orduoro erabili ala ez erabili. Au da gure kaka! Eta bear gorri onek eraginda, eta gaur bertan bear ori asetzeko eskeintzen zaigun aukerak iratzarrita, emanak ditugu dagoaneko zenbait pauso euskal-komunikabideen oraingo ekitaldiari dagokion bidegintzan.

Zenbait eragozpen gaingitu ditugu

ARITZ sortu genduanok. Emandako pausoak, ala ere, gure Erriak berak ebaki bear duan bidearen atari besterik ez dira. Baiña, gero oberik izango dan amets antzuan, ORAIN eta EMEN, eskeintzen zaigun aukerari muzin egi tea, GAUR egin daitekean Euskerazko egunoroko bakarrari muzin egitea da.

GAUR, beraz, guztion artean egin dezagun gaurkoz egin dezakegun euskal egunkaria: «ERRIA», amasei orrialdeak Euskeraz lituzkeana. Azken urteotan bide zaillagoak ebaki dituan gure Erriak, ba?dakigu erraz eman dezakeala orain eskatzen zaion pauso berriz. Idazleak eta irakurleak EGUNORO arremanean jartzeko gure alegiña jardi bear dugu.

Orregatik, danen aurrean eskatzen diegu erabateko babes eta laguntza Euskalerrriko Erakundeeri: Kultural, Kirolari, Ekonomiku ta gaiñontzekoeri.

Eta berdin egiten diegu Euskaldun guztieri ere. EUSKALDUN GUZTIOK IZAN BEAR DUGU «ERRIA» EGUNOROKO EUSKALDUNAREN SORTZAILLE ta ARPIDEDUN!

Izan ere, nor da GAUR gure Erriari ORAIN atara daitekean Euskal egunorokoari bere laguntza ukatuko dion Euskalduna?

ARITZ'EKO IDAZKARIAK

EUSKAL FILOLOGIA DEUSTUN

Datorren ikastaroan (1976ko urrian) hasiko da Deustuko Unibertsitatean Euskal Filologiaren Saila.

Hiru filologia sail ikasiko da, beraz, Unibertsitate honetan: Hispanicas, Anglogermánicas eta Euskal Filologia.

Euskal Filologiazko karrera berri hau beste bi sailak bezala bi ziklotan bereizi izango da.

Hiru urteko lehenengo zikloa euskaraz jabetzeko izango da batez ere. Bigarren urtean hasiko da euskaraz osatze hau.

Bi urteko bigarren zikloan erabat euskara lantzeari eta sakontzeari ekingo zaio. Eskolak euskara hutsean izango dira. Ziklo honetan euskal dialekto-logia, fonetika historika e. a. ikasiko dira.

Nork egin dezakete karrera hau:

1) COU bukatu dutenak, Euskal Filologiazko lehenengo kursoan matricula daitezke.

2) Aurten Hispanicas lehenengo kursoa egin dutenak Euskal Filologiaren bigarren kursora igaro daitezke, bereizitasuna bigarren kurso honetan hasten dela esan bait dugu.

Euskaraz tutik ez dakitenek ere burutu dezakete karrera hau. Bigarren ziklorako, ordea, euskaraz ongi jabetuak izan beharko dute; bestela ez dira ziklo honetan onartuak izango.

GOTZON GARATE

Garaia astekaria

Punto y Hora astekaria puntuan eta orduan atera zen, Euskal Herrian argitaratuko diren astekariei aurea hartu bait die. Geroztik BERRIAK deitu astekariaren argitara minaren berri jakin genuen.

Orain GARAIA deitu astekariaren berri jakin dugu. Maiatzaren 25ean lortu zuen Garaia Elkarrekin GARAIA deitu astekaria argitaratzeko baimena. Urte bete ihardun gauzak moldatzen. Laster da kaleratzen.

Euskarari aterik ixten ez,

bazaio ere erdaraz izango da, dirudienez. Euskal aldizkariak ez die lekuri kendu nahi.

DONOSTIA
DONOSTIARRENTZAT
INTERESGARRIA

Aieteko Ikastolak zabalik ditu ateak matrikulatu nahi dituzuen haurrentzat. Xehetasun gehiagorako: ikastolan bertan, Parrokiako lokaletan edota 21-23-03 telefonora deituaz.

Ifar aldeko zenbait kantari eta musikari, Hego aldeko batzuen laguntzaz, saiatu izan da azken urte hauetan espektakulo din eta moldez berriak montatzen.

Horrela, orain laupabost urte ZAZ-PIRIBAI izeneko espektakuloa prestatu zuten, eta hartan Hego aldeko batzuk ere parte hartu genuen. Zenbait denbora pasa ondoren, beste zerbaiten bila abiatu ziren haiek. Ete horrela ORTZIKEN izeneko ikusgarria montatu zuten. Bada zenbait hilabete Donibane Lohitzunen bertan estrenatu zutela, geroago Euskal Ifarralde osoan zehar ematen joateko. Britaina aldera ere irten dira; bai eta Bordele eta Parisera ere. Eta orain Donibane Lohitzunen bertan nahi luteke azken aldikotz eman, horrela ikusgarri eta entzungarri horren biziari ezkena emateko.

Era hortako amaldi eta espektakulo montaketak beti interesgarri izatez kanpo, ORTZIKEN horrek baditu osagarri bereziak. Jokalari eta prestatzaile berek zioten bezala, ORTZIKEN-ek kantaldi-ikusgarri harrigarria nahi zuen izan, Euskal Herriaren Historia eta bizi nahia kantu, soinu, argazki, antzerki zati eta bertsotan emanez.

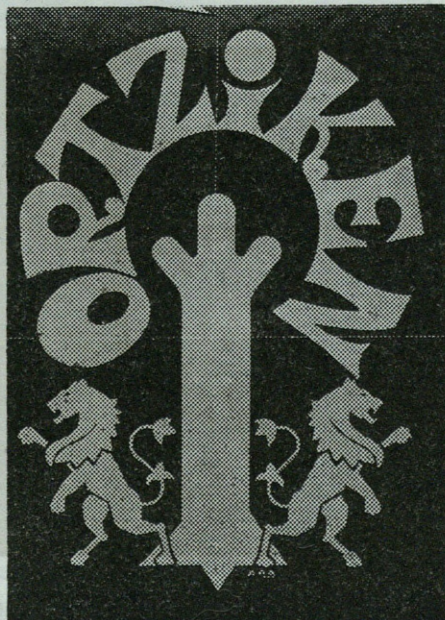
Ez da errez hain asmo anple eta abizioa bat ongi burutzen, baina ORTZIKEN eman dutenek zerbait baino gehiago lortu dutela ezin uka. Alde batetik, betiko moldezko epeltasun arrunta hausteko gogo biziak zuzendu ditu; Ifar aldean, zenbait aldiz Hego aldean bezela, dinamika eta irudimen faltaz izaten dira, kantaldi eta taula gaineko emanaldienetan halako une monotono aspergarriak. Batetik hori; eta bestetik, argi eta garbi dago bederazkako emanaldietan lor liteken espresibitate maila oso mugatua dela.

Hori ezken bolara hontan ikusten ari gera. Ideiak urri izaten ditugu, ez dai-teke beti gauza argitsuak asmatzen ari; bestetik, gure eskasasun tekniko eta espresiboek mugatzen gaitue, eta elkarren laguntza gero eta beharrezko zaigu. Eszenako jokoetan, musika laguntzetan, argi-mikro arazoan, etabar.

ORTZIKEN prestatu zutenek, hori guzti hori kontuan hartuz nahi izan zuten beren ikusgarri berria montatu. Helburu nagusia Euskal Herriaren problematika zabal bihurriaz gogoeta bat egitea izan bazen, gogoeta hori molde eragingarriz jantzi nahi izan zuten.

Gauzak esan behar dira, eta ongi esan. Gauzak esatea ez da errez, nahiz batzuen sinplekeriak entzunaz harrituta geratu, eta gauzak ongi esatea batzutan are zailago izan liteke. Eszena batetara igoz gero, ez dago dorpeki eta hitz-motelka aritzerik; eszena bat ez baita sermoilari baten pulpitoa, nola

DONIBANE LOHITZUNEN

edo hala, orroaz edo emeki prediku bat botatzeko; eszena bat lillura joko baten gertaleku da. Esaten denak eta nola esaten den, biek dute garrantzi.

Eta horretan egon da ORTZIKEN; zati hobe edo txarragoekin, inspirazione gehiago edo gutxiakorekin, gora-beherekin, jakiña, baiña beti ibilbide berri hortan.

ORTZIKEN-en buru eta bihotz, neurri haundi batean, Manex Pagola izan da, Pagola nerbios eta garrantzitsu hori; lankide izan ditu Maite Idirin, kantari on eta intentzioduna, Peio eta Pantxoa, arrekastarik haundieneko kantariak, Eneko Labegueri, Iker Robles, Patxika Erramouspe, Maribel Etzezarreta (violina joaz), Iñaki Urtizberea (xirula, flauta, txalaparta, etabar) eta, azkenik, Xanpun, Igarzabal, Xalbador eta beste zenbait bertsolari.

Donibane Lohitzuneko emanaldi horretan aritzeko diren bertsolariak Xanpun eta Lopategi ditugu.

Jende aunitz da ORTZIKEN ikusi duena, baina ikusi gabeko asko dago oraindik. Donibane Lohitzune toki egokia da hara biltzeko.

Emanaldia «Jai-Alai» pelota lekuan izango da, Ekainaren 19an, larunbata, gaueko bederatzi terdietan (21,30).

XABIER LETE

DONIBANE LOHITZUNEN

Ekainaren 19an, larunbatez Gaueko 9ak eta erditan.

«Jai Alai» - pilota lekuan.

ORTZIKEN kantaldi-ikusgarri harrigarria.

—Gure Herriaren Historia eta bizi nahia kantu, soinu, argazki, antzerki eta bertsotan.

Bederatzi kantari, hizlari, bertsolari

- Eneko
- Iker
- Maribel
- Maite Idirin
- Inaki Urtizberea
- Manex Pagola
- Patxika
- Peio eta Pantxoa
- Xanpun eta Lopategui

Sarrera berdina denentzat: 15 liberetan. ORTZIKEN ikusi behar da AURRERA joaitako!

Euskal Herriko Foruek azken osti-koa hartu zuten ehungarren urtean sartuak gaudelarik, Idoia Estornesen «Carlismo y abolición Foral» liburua etorri zaigu. Harako gertakarien oroi-garritzat eta aztergailutzat ongi etorri ere!!

Emeretzigarren mendeko Karlismada asaldagarri haiei buruz, literatura-bitxi ugari arki dezakegu; orainartekoan ordea, oinarritzko azterketa sakon gutxi eskuratu ahal izan dugu. Karlismadei, halakoxe nobela zapore trajiko bat eman izan zaio, agian Pio Baroja bera-gandik hasirik. Halarik ere, Unamuno salamankariak besterik esan zuela, aitortu behar genuke. Hor dugu bere «Paz en la Guerra» bikaina lekuko. Karlismaden arlo hau, euskaldunontzat aurre-iritzizko baldintzaz josia eta lotua agertzen zaigu.

Iragan mendean Euskal Herriak bi-hotz-arimak eman zituen gudaketei buruz, euskal abertzaleek hain gutxi idaztea eta gainontzekoez hain ugari ez ahal da zerbaiten adierazpen? Gauza honen azalpide gisa lau puntu aipatu-ko ditugu:

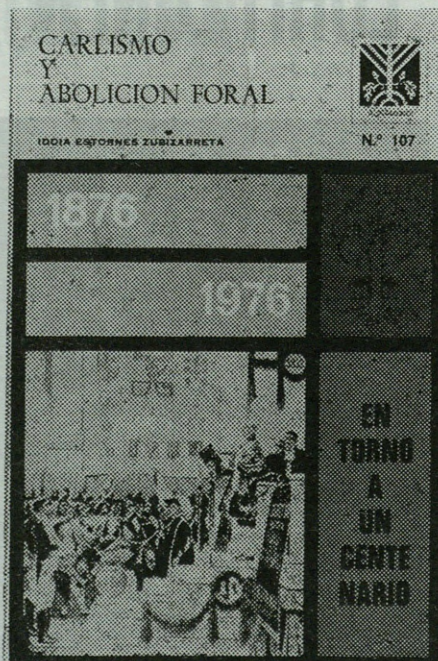
1.—Karlismua eta Foru suntsiera bide bertatik doaz. Gure Herria karlismuaren ikurrinpean beti galtzaile atetzen zen. Karlismua = Askatasuna galtzea kontsideratzen dugu. Plegu honetan karlismuari onginahirik ez izatea, konprenigarri da.

2.—«Aconfesional» giro bat bizi nahi dugun sasoi hauetan, karlismua, mugimendu sozio-politiko bezala, kleru atzeratiaren erreakzio bat dirudi, ultramontanismo-rik basatienera egiteko bidea. Vasconian, Federiko Krutwigek dio: «con el Carlismo, entra en el país vasco una nueva moda, pernicioso para el pueblo vasco... La causa vasca, desde que se veía unida al catolicismo, tenía fatalmente que pudrirse, hasta las raíces». Miguel Unamunok beste hau erantsiko dio: «La vieja fórmula unitaria castellana, la de la alianza del altar y el trono, de la cruz y la espada, fue la que mató todo lo que de hondamente democrático, de radicalmente liberal había en el fondo del carlismo vascongado». Urte batzuk geroago, karlismuaren baitan, Ramón Nocedal-en integrisimo teocráticoa ere ezagutuko genuen.

3.—Gogoan izan behar dugu hogeita hamaseiko gerraondoko goseurteetan jaio ginen belaunaldiok, karlismu mota bat besterik ez dugula ezagutu; arik eta azken bizpahiru urteok arte. Izena aipatze hutsa ere iguingarri eta baxtergarri zitzaigun. Mesfidagarri zitzaizkigun haren aipamen oro. Miguel Unamunok honela dio: «El alma del carlismo está, creo por estudiar; las pasiones de un bando y del otro impiden que se haga ese estudio serenamente. Cuando en mi novela Paz en la Guerra intenté escudriñar algo del alma del carlismo, no faltó quien me dijo que simpatizaba con éste».

4.—Karlismuak orain arte izan dituen apologistek ez ahal gaituzte erabat as-

Karlismua eta Foru Suntsiera

pertu? Apologista hauen artean Román de Oyarzun dugu txapeldun. Karlismuaren kondairaz idatzi zuen liburu lodian gauza bitxiak esaten dizkigu benetan. Oyarzunek ez digu karlismuren planteamendu politikorik egiten, ez inorako aterabiderik agertzen. Liburuaren azken lerroetan gauza txundigarri hauek esaten dizkigu: «El gran defecto del carlismo ha sido, como agrupación política, su exceso de espiritualismo y de romanticismo... Aquella frase del Divino Maestro «Mi reino no es de este Mundo» casi, casi podría aplicarse al partido carlista...». Esaldi biribil haue-taz gainzuritzen du karlismuaren arazo guztia, besterik gabe.

Idoia Estornesen liburu hau ordu ego-kian etorri zaigula deritzat. Gure Uda-lek Foruen berriztapena eskatzen ari diren egunotan, horrelako lanak giro-berogarri gerta daitezke. Alde honeta-tik, Idoiari eskerrak eman behar dizkiogu. Bestalde, liburu bera oso ma-mitsua da. Kronologiaren haritik abia-tzen da, baina ez da gertaeren narra-zio soil bat. Izkutuan edo orain arteko egileek garrantzi haundirik eman ez dieten arlo ugari azpimarkatzen du Idoiak. Puntu honetaz, Lehen Karlis-tadaren ondotik sortu zen Foru-mugimen-duaren sakonketari oso garrantzitsua deritzat. Madrilgo gobernutik etorrita-ko erabakiak, punduz-pundu xehatzen ditu dato ugari emanaz. Zeinen egoki datorren azken zatian sartu duen eras-kina. Dokumendurik baliotsuenak he-

men dakartza. Eraskin honetan ager-tzen diren dokumentu gehienak, orain arte irakurle xehearen eskuetara heldu gabeak dira. Beraz, alderdi horretatik ere, liburu hau, interesgarri egiten zaigu.

Karlismua mugimendu sozio-politiko bezala ezagutzeko eta aztertze-ko gisa honetako lanak beharko dira. Hemenal-dian, lan interesatuek aurre hartu diote oinarritzko azterketa funtsezko-ri. Ez de-zagun ahaztu Fermin de Lasala Man-das-ko Dukeak hamar mila pezeta utzi zituela bere testamenduan hark idatzi-tako «Ultima etapa de la Unidad Na-cional» argitara zedin.

Bistan dago, emeretzigarren gizaldi-ko gauza asko koloka dauzkagula. Ho-netaz jabetzeko, bi liburu, nahiko be-riarik noski, irakurtzea aski zaigu: Jo-xanton Aiestaran «Carlismo y Aboli-ción Foral-eko» hitzaurregilea eta Bel-tza «El nacionalismo Vasco-ren» egilea Euskal Herriko «jauntxeriarren» jokabi-de politikoari buruz, bi konklusio arras desberdinetara heltzen dira. Halarik ere, bataren eta bestearen lanak nahi-ko egokiak dira. Zeren orain arteko molde ustel ugari desegiten baitute.

Oso matizatu da Joxanton Aiestara-n hitzaurre luze hau. (40 orrialde) XVIII-XIX garren medeetako Euskal pro-blematika korapilotsua ikutuaz, liburu-ari orientabide argitsu bat ematen dio. Idoiak ateratzen ez dituen konklusio ideologiko-politikoak ematen ditu Aies-tarane.

Emeretzigarren mendeko azterketa orokor baten baitan, burjes demokra-ziazko iraultzaren arazoa agertzen zaigu, lehenbiziko problema nagusi be-zala. Iraultza honen alternatiba bat be-zala agertzen zaigu karlismua bere au-rrenengo molde. Honetan datza, bere arrakasta, ere hain zuzen. Karlismua mugimendu bat bihurtzen zaigu. Penin-sulako geografian zehar barreiatu-rik bizi diren anitz koloretako jendearen biltoki. Ildefonso Gurrutxagak dioenez. Frantziako burjes-iraultzan galtzaile atera ziren «Ancien Regimengo» erro-mantiko eta errebantxalarien burruka-gailu. Ikusi besterik ez dago Lehen Karlismadara «voluntario» moduan eto-rriri ziren «vendeano» gudari-saldoak.

Karlismua masa-mugimendu bat iza-tera heldu zen. Liberal kutsuzko irault-za ororen alternatiba bat, osoki. Egin-bide historiko eta konkretu batera murgildu zen. Ikuspegi honetatik erre-paratuaz, karlismuak, «chouanneriek» egundo ukan ez zuen hedadura, habaila eta lokera historikoa bereganatu zitu-en. Gisa honetan, karlismua bere fun-tsezko planteamenduetan koherente agertzen zaigu. «No se trata de una mera guerra de sucesión, sino de la lucha entre el principio conservador contra el espíritu destructor en todo el país, y de la gran masa de la na-ción española». Hitzok, Zumalakarregi-ren gudari izan zen Henningsen ingele-sarenak dira.

Karlismaden funtsean, euskaldunok, Euskal Herriaren borroka eta bilakaera

politikoa aztertu behar ditugu. Helburu honi tinkatu behar dizkiogu begiak. Errege-gaiaren arazoa bere kortejo eta loxintzaile guztiekin batera, azaleko gertaera soil egiten zaigu. Gauza hau honela izanik ere, karlismuaren super-estruktura ez genuke hain errazki baztertu behar. Idoiaren liburu honek, guxtik bezala neurtzen du haren ekarria. Azaleko arazo superestruktural hauek, Karlismaren marku eta margo dira. Espainiako Koroari mende luzetan itsatsiak bizi izanik, gure espainiarzearen neurgailu zuzen ere, ez ote?

Joxanton Aiestaranek bere hitzaurrean honela dio: «nos atrevemos a afirmar que el problema de la foralidad, anterior y posterior al carlismo, es también, en su íntima estructura, forma y contenido, exterior al carlismo... creemos que la conflictividad foral se habría dado también si D. Carlos M.^o Isidro —gran campeón del contrafuero— hubiera ganado la guerra».

Bretaña Nagusiko gobernuburu zela-rik, Palmerston-ek 1837. parlamentuari egin zion hitzaldian zioenez, D. Carlos María Isidoren harmadako gudariek, gehienak noski, Euskal Herriaz zerikusirik ez zuten. Arrotz ziren. Euskal Herria, nahi-ta-ez, erregegai anker hari zerbitzera, behartua zegoen!! Ildefonso Gurrutxagaren hitzez esan: «aplicando un calificativo de hoy, diríamos que los carlistas vascos venían a ser «carlistas geográficos» pues su ideología se había determinado por el territorio que les tocó vivir, dominado por las huestes extrañas de D. Carlos».

Problema guzti hauek, kartsuki astintzen ditu El Carlismo y la Abolición Foral liburu mamitsu honek. Txalo jo behar Idoia Estornes andere trebe eta euskaltzale giharretsu honi. Laster Foru-suntsierari buruzko beste liburu batzuz plazaerako zaigu. Neollorantismoa egundaino indartuaz ari den garaiotan betor berrir ere, Idoiaren lumak sakona. Zorionak.

ANATSAN

Argazki antologi erakusketa Deban

Ekainaren 11tik 20ra arteko hamar egunetan, III Erakusketa Monografikoa eratuko da Deba Arte Lantokietan. Honako hirugarren hau argazkiari atxikia izan zaio. Ohi denez, erakusketa Arte Eskolan bertan muntatuko da. Astegunetan iluntzeko 6,30etatik 8,30ak arte egongo da zabalik, eta larunbat eta igandeetan, berriz, eguerdiko 12,30etatik 2,30ak arte.

Guztira berrogeita hamarren bat argazki azalduko da, hainbat sail desberdinetan bereizirik:

ARTXIBOZKOAK. Sail hau Arte Eskolako artxiboan dagoen zenbaitek osatuko du. Argazki zaharrek, erreportajeak, eskolako bertako esku lanaren argazkiak, hainbat herritako etnografi tresna eta lanabesenak, etab. etab.

DISEÑO. Izenburu honen pean argazkiaren zenbait funtzio praktikoa azalduko da, nola txartelgintzan hala liburu azaletan zein posterretan eta bestetan egin daitezkeen aplikapenak agertaraziz.

DOKUMENTU. Gertaera garrantzitsu bat edo besteren baten lekukotasuna espresatzen duten argazkiak agertuko dira hirugarren sail honetan. Itziarko industri poligonoa eraiki den lurretan bota ziren baserrien testigantza, esate baterako.

TEKNIKAK. Argazki teknika desberdinek ere badute tokirik, noski, erakusketa monografiko batetan. Koloretako argazkia, solarizazio delakoa, pintaketa, trama, laboratoriko efektu bereziak etab.

ARTISTIKOA. Azkenik, argazki artistiko, landu edota jantziaren hiruzpalau muestra ere, adigarritzat baino ez den arren, bertan agertaraziko da.

Hemen bi hilabetekaria

Bi hilabetetik behin argitaratzen den aldizkaria dugu HEMEN. Urtearen hasieran jaio zen. «Mendi-Gain» elkarteak ateratzen du Joakin Izetaren zuzendaritzapean. Bigarren alea orain kaleratu da; martxoari eta apirilari dagokion alea da.

«Mendi-Gain» elkarteak egin lanak, Hernanin ospatu jaiak, bertso saioak, antzerkiak, hitzaldiak eta abar aipatzen ditu bere orrialdeetan. Lan batzuk erdaraz eta beste batzuk euskaraz argitara ematen ditu.

Herriko arazoak ondo jorrazteko aukera ematen du honelako aldizkari batek. Bestalde, hitzaldietan esandakoa belarri batetik sartu eta bestetik ateratu ohi da. Haizeak eraman ohi ditu hitzak. Baina aldizkari batean biltzen baldin bada hitzaldian esandakoa, han geratzen da, berriro irakurtzeko. Idatzia ez du haizeak eramaten.

Herri mailarako eta herri barrurako aldizkari interesgarria da HEMEN. Lan handia eta nekagarria da, noski, baina egiteak merezi du.

«Mendi-Gainen» lanean jarraitzen dugu ahal dugun neurrian. Lehen alean aipaturiko etorkizunaren bila goaz. Euskal Herriaren etorkizuna alegia. Bide horretatik abiatuak gara eta ez genuke bazterreratu nahi, ez genuke atzera egin nahi gure asmoak erreallitate bihurtu arte, Euskal Herriari dagokion jabetasuna lortu arte».

Ongi-etorria bedi euskal aldizkarien sailera honelako helburu jatorrez sortua den HEMEN bi hilabetekaria.

IKASTOLEN EGUNA

Ekainaren 13an

10-30etan. MEZA euskaraz herriko elizan.

11-30etan. Ikastoletako haurren ibilketak.

13etan. Bazkaria merkatu tokian.

16tan. **Euskal ikusgarria**

— Bertsulariekin

— Baigorri - Ziberoko txixtulariak

— Baiona - Uztaritzeko gaitak

— Ziberoko ODOL BERRI

Haurrentzako euskal antzerki ttipi bat.

Uztaritzen

Ikastoletako haurrek eginiko lanen erakusketa.

Gipuzkoa eta Naparroako ikastoletako haur batzuek etorriko dira. Beraz zuek ere etorri! Izanen da nun zer kantu eta txixtu.

Sartzea: bazkaria eta ikusgarria: 25 F

ikusgarria bakarrik: 10 F
haurrentzat; 7 urtetaraino: **urritik**

7 urtetarik - 12 urtetaraino: **erdi prezio**

SEASKA

"Andima Ibinagabeitia" Saria 1976

SARIKETAREN OINARRIAK

1.—Azkeneko urtetan bezala, aurten ere EUSKERA LAGUNEN ELKARTEAK (E.L.E.), izenburu honekin, urteroko saria eratzen du euskal idazle eta jakintsuentzat euskararen indarberritze, sakontze eta batasuna helburutzat hartuaz. Aurtengo gaia: SAIO edo TESINA lanak.

2.—Lanak, euskaraz, Euskaltzaindiak gomendatuko EUSKARA BATUAN idatzia izatea da E.L.E.ren gogoia, baina literatur balioak lehenago kontuan izanik.

3.—Egileak bere kabuz egina izan behar da. Ez da ontzat hartzen ez itzulpenik eta ez besteetatik egindako antolamenik.

4.—Lanaren neurria 100 orri gutxienez, alde batetik makinaz idatziak, leerro une bat zuri utzirik, folio edo DIN A-4 paper neurrian.

5.—Saria bakarra eta eman beharrezkoa izango da, 1.000 dolar USAkoa, zatitu ezina.

6.—Lanak argitara gabeak izan behar dira, eta hiru kopia bialdu behar dira Euskaltzaindiaren etxera (Ribera 6 — Bilbao-5), Caracas-era igortzea baino errazagoa baita, Irailaren 3a baino lehen. Lema batekin izenpetua, eta lemaren giltza estaldua, egilearen izen eta deituekin, lanarekin batera bidaliaz.

7.—Epai-mahaia, E.L.E.ren izenean, Euskaltzaindiak izendatuko du.

8.—Saria, Azaroaren 1ean, Durangoko Euskal Liburu eta Disko Azokan emango da.

9.—Urte beteko ematen zaio egileari lan saritua argitaratzeko. Horrela izan ezik, E.L.E.k bereganatuko ditu lanaren gaineko eskubide osoak.

10.—Arau hauk interpretatzean sortzen diren arazo guztiak epai-mahaia erabakiko ditu, behar izanik E.L.E.ren zuzendaritzaren laguntzaz. Eta erabakiaren kontra inora joaterik ez dago.

Euskal Astea Seguran

EKAINAK 13, IGANDEA

—Goizeko 9etan: Goiz eresia Herriko txistulariekin.

—Arratsaldeko 7etan: Euskal abeslarien jaialdia:

- Gorka Knorr
- Gontzal Mendibil
- Xeberri
- Pantxoa eta Pello
- Hibai Rekondo

Ondoren dantza saioa «OROITZAK» taldearekin.

EKAINAK 14, ASTELEHENA

—Gaueko 9 1/2 etan, hitzaldia Guraso Elkartean.

GAIA: Preso Politikoen Egoera. Amuriza mintzatuko da.

EKAINAK 15, ASTEARTEA

—Gaueko 9 1/2 etan, Guraso Elkartean.

GAIA: Euskal Foruak.

EKAINAK 16, ASTEAZKENA

—Gaueko 9 1/2 etan, hitzaldia Guraso Elkartean.

GAIA: Bertsolaritza. J.M. Lekuona mintzatuko da.

EKAINAK 17, OSTEGUNA

HAURREN EGUNA

—9 tan: Herriko haur txistulariekin goiz eresia.

—10 1/2etan: Herri Meza.

—12etan: Guraso Elkartean haurrentzat hamaiketakoak.

—1etan: Haurrentzat jokuak.

—4retan: Buruhandi eta erraldoiak.

—5etan: Haurrentzat Jaialdia:

- KIXKI MIXKI eta KAXKAMELON
- TXOTXONGILO
- ABESLARIAK

Ondoren «ORIA» trikitilariekin dantza saioa.

EKAINAK 18, OSTIRALA

—Gaueko 9 1/2etan: Guraso Elkartean:

Herriko Elkartean arteko mahai ingurua.

EKAINAK 19, LARUNBATA

—Gaueko 10 1/2etan, Herriko pilotalekuan: Bertsolari Saioa: LOPATEGI, AZPILLAGA, LAZKAO-TXIKI, AGIRRE, IGARZABAL, XALBADOR.

Aurkezleri: JOXE M.ª IRIONDO.

Ondoren «ORIA» trikitilariekin dantza saioa.

EKAINAK 20, IGANDEA

—Goizeko 9etan: Herriko txistulariekin goiz eresia.

—12 1/2tan: Pilota Partidu bikainak.

—6tan: Jaialdia: DANTZARIAK. ESKUISOINUA. TXALAPARTA. TOBERAK. TXISTULARIAK. MUXU-KITARRA. ALBOKA. ADARRA.

Ondoren «OROITZAK» taldearekin erromeria.

OHARRA: Liburu eta disko azoka irekia egonen da aste osoan.

Euskaltzaindia

● Maiatzaren 28an bildu zen Euskaltzaindia Gipuzkoako Diputazioko jauregian. Hemezortzi euskaltzain bildu ziren. Betikoak. Non ote dira gaintzekoak? Betikoetatik aparte Davant agertu zen. Hileroko batzarre hauetara lehen aldikoz gainera. Bereztat izan zen euskaltzainburuaren ongi-etorria.

● Inoiz baino elkarrizketa gehiago izan zen batzarre honetan, Amnistiar buruzko proposamenaz eta Xabier Kintanaren «Euskara Georgiako Unibertsitatean» albisteaz eta Lizundiaren «tar...ko...eneko» txostenaz eta Letamendiaren «Erretorika klasikoaren eragina Axularren itzul-lanetan» deitu istudioaz. Alfonso Irigoienek, berriz, arrantzale artean egiten ari zen azterketaren berri eman zuen. Eta Zearretak diru kontuaren gorabeherak azaldu zituen.

● Goizeko berri ematerakoan gramatika-hiztegiak arduratuko den Batzordea aipatu zen batipat. Juan Antonio Letamendia izango da Batzorde honen buru. Patxi Altuna, Intxausti eta abar batzarkide dituelarik.

● Ekaineko eta uztailako batzarreak ere Donostian egingo dira, betiko lekuan. Baina abuztuakoa Maulen, Davant euskaltzain osoaren sarrera ospatuz. Larzabal aukeratu du aitatzitatzat. Irailekoa, Bilintxen omenaldiz egingo da, Donostiako euskal jailetan.

● Diru kontua aipatu zenean Gasteizko udalak Euskaltzaindiarentzat izendatu dituen 200.000 peztak aipatu ziren. Geroztik, Gipuzkoako Diputazioak ere beste 200.000 peztak agindu ditu.

Haurren astea Errenterian

Ekainak 16

Arratsaldeko 7,30etan, «Herri txuri, herri beltz» antzerkia Asteasu-ko taldeak.

Ekainak 18

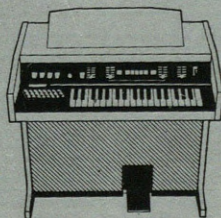
Arratsaldeko 7etan, disfrazetako txapelketa.

Ekainak 19

Arratsaldeko 6,30etan, Ginola, jokuak, txokolate jana...

Ekainak 20

Goizeko 8etan mendira ibilaldia Panier zubitik.

Sounder, udarea bezain gozoa.

Gustagarria, bizia,
samurra da Sounder.
Tekladu bakarra,
eta eskuin hutsez
melodia osoa

jotzen du
Botoi bakarra eta
ezkerreko behatz batez
akonpainamendu osoz laguntzen du.

Aho-gozatzen den
musika da Sounder
Udarea bezalal

Triste aldian alaitzeko
eta alai aldian jolasteko
balio du.
Edozer jotzen du,
eta musika-tresna guztien
hotsak ateratzen ditu.
Ez da musika jakin beharrik.

Udarea bezain merke eros daiteke.
Hilean 1.500 eta zeurea duzu.

SOUNDER

BENGOA

Elektronikoetan munduko markarik onena.

Herriarekin. Herriarentzat.

Caja Laboral.

CAJA LABORAL POPULAR
LAN KIDE AURREZKITA